

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetni helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik szám alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egybeült pedig minden királyi posta-hivatálnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívánatos példányok iránt csupan a bécsi es. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésny felvetetik 's pontosan és jutányosan közöltetik.

F. é. april elejétől június fogytáig járó évnegyed es előfizetést postán 3 ft 30 krral, helyben borítéktalanul 2 ft 40 krral; April elejétől december végeig járó 3/4 évi előfizetést pedig postán és helyben borítékosan 9 frt, helyben borítéktalanul házhoz hordással 7 frt 30 p.krral testvér lapjaira elfogad a' szerk.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. (Kinevezések; halálosok; a' tiszavölgyi társulat középponti elömlékatai; egyedi függetlenség némi vonatkozáttal; Pest, Torna és Esztergom megyék évnegyed es közgyűlései; görög tüzvész; kiskunsági fejtető törvényszék; erdélyi ügyek; a' m. tud. társaság ügyelmezése a' kitűzött pályakérdésekre; budapesti napló.)

Spanyolország. (A' cortes feloszlatása; az új miniszterium nyilatkozása a' sajtó működését korlátozólag; ezt támogató kir. rendelet.)

Anglia. (Irlandi szomorú hírek a' népinségről 's e' miatt elkövetett gyakori gyilkos merényletekről; parlamenti viták és indítványok; elegy.)

Francozság. (A' miniszterium győzelme a' parlament-reform kérdésében; lengyelek ügye a' páreknél; algiri tudósítások; elegy.)

Leányország. (Javaslatok kormányi intézkedésekre a' lecsilapított Galiciában 's közönséges megkegyelmezésre minden politikai vétkekre a' főnököket kivéve.)

Értesítő.

Magyar- és Erdélyország.

Ócs's ap. kir. Főlsége a' kir. ügyek igazgatóságánál megürült kir. ügyészségre Hegyes'sy Pétert, a' ráczkevei es. kir. uradalom ügyvédét érdemesiten; Kendeleányi József fogalmazó gyakornokot pedig a' magy. kir. helyt. tanácsnál tiszteletbeli fogalmazóvá kinevezni kegy. méltóztatott.

Borsodmegyei tiszti ügyész Mezey Bertalan Miskolcson folyó évi martius 27kén élte 22k évében, forró-lázban meghaladózván a' munkás tisztviselő, engedelmis fia, hű rokon's hű barát kora elhunytát mélyen keseregik özvegy édesanyja 's testvérei; báljalják rokonai és számos barátai. Béke hamvainak!

Magyar Imre es. kir. nyugalmazott huszárcapitány a' jeles Pázmány család rokona számos évig, még háborus időkben harczilag nyert katonai sebeiben a' haza és király. vitézkedvén, 70é. korban sebei által okozott fájdalmakkal küzdve örök nyugalomra szenderült lefolyt martius 26án Erdemlejt keresztkül föld felett is hagyá, sirba is vivé. — Hídeg tetemei Révkéromban katonai és polgári végtisztelettel takarítottak el. Béke porainak!

Tiszavölgy. A' mart. 31kén megkezdett központi választványi ülésekből a' rendezési munkát kidolgozósa végett megbízott alválasztványok egyike — a' munka technikai viszonyait illetőleg javaslatát beadá, elsoroltatnak benne néhány vizszerkezeti osztály lenne vizmérési elvek szerint felállítandó's az idén hány helyen és minő vízi munkálatok végbeviendők? kiállítatásuk költségei 400 ezer pft-ra számítottak. A' nagy megfontolást igénylő munkálat az illetők részére előbb leiratni rendeltetett, azután fog tárgyalatni. A' szabályok 's az ügy finansialis oldalait tárgyzó javaslat kidolgozására megbízott alválasztványok e' hét derekán szinte beadandják munkálataikat 's a' három műnek egymásba illesztendő szerkezete képezendi majdan a' debreczeni nagygyűlés után a' Tiszavölgy bibliáját. A' mennyire lépendnek át betűji az életbe, oly arányban sugározandnak szét áldásai a' pangó Tiszavölgy eredeti magyar fajtájára. Csak munkásság legyen benne 's kitartás, mint illik, a' fajhoz. Csak egyhez szokjunk előre tiszavölgyi hazafiak! mosésáraitok ingyen kiszáradni nem fognak — bajotok nagy része erszenyek iránti nagy előszeretéből származott eddig is. De sok a' jó akarat, mi mutatkozik, 's ez biztató; — de köztünk legyen mondva — ott áll a' háttérben szigorú képével az erős törv. is. Ha kell, erejét mutatni fogja ő is. — Általános örömmézzel fogadtatott el ez ülésben a' felséges urunkhoz indítványozott hála felirat magas kegyelmeért, mely által válik leginkább a' nagyszerűségében eddig-elő példátlan vállalat végrehajtása lehetővé. Utóbb közlendjük. Az üléseket folyvást jelenlétével szerencsésíti gróf Széchenyi István ó mulga, kinek hő keble — távol minden önérdéktől — egyedül a' haza üdvének magasztos fogalmából — annyi előszeretettel karolja át ez ügyet, melynek a' nagy következővényei bizonyosak, mert egy kis országot, körülbelül 200 □ mérföldet adand e' hazának vissza; közjóléti, szóval szellemi eredményeit pedig, hol a' bölcs, ki most előre kiszámítani tudná? Gondoljátok meg, nem feladva a' rendezett folyamok kereskedelmi fontosságait. Hírlik, hogy a' nyáron gőzösn járandja be a' nagy hazafi gróf a' kigyódzó Tiszahátat 's megjelenend mint a' megváltás előpostája. Nevét a' tiszavölgyi keso nemzedék áldással 's kegyelettel említtendi. *)

*) Hib a' igazítá s. 26dik számunkban Kovács Lajos „Adalékában tiszaszabályozási javaslatához“ az első lap első hasáb 21 sorában alólul felfelé javítottalanul maradt: „dient“ helyett: dieu; „aidiera“ helyett: a' idera; a' 2dik hasáb 3dik sorában pedig szinte alólul felfelé: „főbb törvényhatóságok helyett: több törvényhatóság. Szerk.

Egyedi függetlenség némi vonatkozáttal.

Van egy megye a' Kárpátok tövében, terjedelmére a' legnagyobbak, kiességére a' legszebbek közé tartozó, melyről azt hiszik sokan, hogy rajta „átok“ suly fekszik, mivel daczára physikai nagyságának és szépségének, szellemben igen hátra van.

Élt e' megyében nem rég egy férfiu (de már nincs többé), ki a' függetlenségnek hogy egy mondjuk valóságos personificatioja volt. Őt Kossovich Károlynak hitták. — Soha senki nem értette jobban a' „strecken nach der Decke“ princípiumát e' megyében, sőt tán egész Magyarhonban, mint ő. A' székvárostul, hol a' megye gyűléseit tartja, mint egy másfél órányira lakott egy csinos falusi házban, mely nem övé volt 's egész birtoka alig tett oly tőkeértéket, melyből 5 — 600 ft évenként bejöhett volna. Éveire nézve még ifju volt, midőn a' nyilvános politikai pályára kilépett. Megházasodni nem akart, tudván, hogy egy mai világi nőt a' magyar politicusoknak csak kevese tarthat el; függni pedig egy gazdag nő szeszélyeitől férfiu léteére kedvet nem érzett. Ő, hogy tudniillik magát eladni ne kelljen, mint eladták az ő idejében és minden időben magukat sokan mások, eltökéltte, miképp csekély jövedelméből — teljék, mi be telik meg fog elégedni. 'S ezt nemcsak gondolván, de erős lélekkel ki is vivén, némileg oly állapotba helyezte magát, minő után Archimedes hasztalan sovárgott. Azaz kicsinyben ép azon erővel és befolyással bírt ő „megyéjére“, minővel Archimedes bírt volna a' „világra“ nézve, ha azonkívül egy pontra szert tehet vala. Ugyanis szükségessékel ellátva, egyébkint minden fölöslegesnek és hasztalannak megvetése által páratlan függetlenséget élvezvén 's ekképp megyéjére (ezen kis világra) nézve igazi archimedesi ponton mozogván, erről oly hatalmasan irányozta minden előfordult alkalommal a' trespó megye ellen lelkének erejét, miszerint eszközölt hatása még most is esudálatot gerjeszt a' vidéken. Küzködött vele sok ízben az egész megye, mig ő a' megyével minden fáradság nélkül harczolt 's behibonyította, hogy nem mindig igaz a' közmondás: „egy közlegény esatát nem dönt el.“ Ő ugyan is maga egy „sereg“ volt, függetlensége a' „bástya“, melyről vívott és győzött erkölcsileg mindenkor, anyagilag számtalanszor. Halála előtt pár évvel csakhamar két nagy pályadíjt nyert, a' tud. társaság rendes vidéki tagjául válaszlá meg őt 's az így megkoronázott talentum a' megye kipótolhatlan szellemi veszteségire, mint annak legfőlegenebb táblabírja, 36 éves korában sirba tétetett. Kerestet pénziből éltében mit sem költött el; rokonai papirosai közt találták néhány bankjegyeit's jutalom-aranyait is.

Mióta e' férfiu meghalt, a' megye szellemi tekintete azóta mintegy söppedt, 's őt most legfájdalmasabban nélkülözi. Most van tehát időnk, róla megemlékezve, az „egyedi függetlenség“ körül, mint melynek hijányát e' megye szellemi hátramaradtának alapokául nézzük, — némi eket elmondani.

Emberre nézve nem létezik drágább kincs a' függetlenség; addig az ember nem is „önmagát“ mig nem független, 's csak ekkor veheti át biztosan és okszerűen a' másokról (tehát a' közügyekről is) való gondoskodást: addig magának is vezérre vagy gazdára levén szüksége, ki lépteit irányozza, vagy szükségét fedezze, szóval a' ki felőle gondoskodik. Azonban független nemesek az lehet, kinek sok pénze van; hanem lehet azzá minden ember, ki bírván az elkerülhetlen, ezenfölül elég lelki ereje van a' fölöslegest nélkülözni tudni. Az érdeklét megyének számtalanai elég szerencsés helyzetben vannak az „elkerülhetlen“ nézve; de igen kevesen találhatnak olyanok, kik azzal bírván, többire nézve a' „paplanszerinti nyújtózás“ elvét gyakorlati erősek lennének. 'S az baja ezen megyének, hogy noha megterem földjében a' legszebb tiszta buza, de kevésbé terem meg férfiai keblében az ontágadás stoicus erénye. Montesquieu a' „luxus“ egy értelmezi, hogy az abból áll: midőn a' társaságban mindenki „egy fokkal rangján felül“ él és ruházódik. Már e' szerint nem is tudjuk, minek nevezzük e' megye divatját, hol gazdag és szegény az uri rendből többnyire nem „egy“ de „számtalan“ fokkal kerekedik felül rangja igényein — 100 ezrenyi „minus“ sokszor ugyanannyi „plus“nak akarván látszani. Ez aztán oka, hogy kevés a' füg-

getlenség, 's mondhatlanul kevés a' függetlenül közjóra működő egyed ezen szép megyében.

Sokan vannak olyanok, kik nem is keresik 's nem is becsülik a' függetlenséget sokra, hasonlólul a' tyukhoz, mely, minthogy a' drága gyöngy értékét nem ismeri, akárhol rá talál is, azt ismét porba kaparja. Pedig uraim! minden független ember azon kör irányában, melyben él, egy egy archimedesi pontot képez, melyből ezen körre a' legüdvösb hatással munkálkodhatik. Egy „függeteg“ ember, bár legkikiáltottabb tudós legyen is különben, soha nem képes annyira befolyjni embertársaira, mint az, ki függetlensége mellett talán csak közép tehetségekkel bír. Mert a' befolyást a' hatást nem mindig és egyedül nagy tudomány föllételezi: hanem „a' folytonos, szakadatlan, éber örködés, 's a' hol szükség, férfias talpon léte“ eredményezik a' süket, termik a' hatást: 's ily kitaró szerepre nem alkalmas más, mint az „önfejével gondolkozó, senkinek alá nem rendelt független ember.“

Igaz, hogy a' ki független akar lenni és maradni, gyakran igen sok mellékezől kell lemondania, u. m. tulságos címekről, gazdagságról, külső szerencséről egy szóval. És mi az, a' mit ezek helyett nyer? ah ez igen sok, több, mint egyelőre gondolni lehetne. Megnyeri mindenek fölött önmagát magának és az emberiségnek 's ekképp bár kevésé gazdag, demég is nagyobb ur lesz sokaknál, kik egy kis csillámért ezer meg ezer fajait vállalván fel bizonyos conventionalis köteleességeknek, ez által az uraság nevén kívül, csak fényes szolgaság egész életpályájok. Hát ha még a' keblebe pillantunk, be oda egészen, hol (annyira gunyolt) istenök lakik a' függetleneknek, és látjuk ott a' nyugot magasztos önértetet, melyet némely más keblek, minden szép szolgaság daczára is nélkülöznek, — igen igen, ekkor jobban fogjuk ismerni becsét a' függetlenségnek, 's holmi cseccseccsért nem bocsátjuk azt önkint áruba — : margaratham porcis.

Vannak ugyan oly emberek is, kik senkire nem szorulan anyagi tekintetben, mégis független állásukból sem isten sem ember hasznot nem veszen. Hogyan lehet ez? mi esoda emberek az ilyenek? Ezek, uraim, az ugynevezett „bárgyúk“ kiket ha tanácsnokokká tennének is, tanácsot adni ők nem fognának 99 okból 1) mert „nem tudnak“ 's midőn semminemű pozitív hatáskör után nem vágyakodnak, ezt csak azért teszik, mert sejtik, hogy ők a' világon csak „numerálnak“, de nem „ponderálnak“ mit sem. Egyszóval, ők azon bárgyúk, kikre szellemileg nem szorul senki, de ők igen sokra rá szorulanak, 's mig testök néha két személynek is elegendő „hus“ lenne, addig lelkök egy maguknak is kevés — 's ennélfogva csak „látszólag“ függetlenek. Az ily egyediségből (ha csakugyan ők, egyediségek, kik mindig más valakinek segedelme által egészülnek ki) aztán igen jámbor engedelmis „táblabírák“ válnak: ez azon egyetlen hatáskör, hol ő néha azon boldog családásban élnek, mintha ők „más valami“ is lehetnének. — Az ilyeneket tehát jól kérjük megkülönböztetni a' valódi független egyediségektől, kik önmagukban is egy egy kis világot képeznek, 's kik minden cselekvéseik bérét leginkább ön keblök istene által nyerik el közvetlenül, a' nélkül, hogy önmagukon kívül „mások“ jutalmára szorulanak.

A' független ember főleg abban különbözik a' függetegtől, hogy mig ez örökké csak a' formáknak és formákban él, mig egész életével jár merőn a' „felületesség“ addig „amaz“ mindig a' lényeg után indul, a' formásoknak egyáltalában nem rabja, azok legnagyobb részét másoknak hagyván szellemi békóul, 's nem annyira használtatni mint inkább mindig „használni“ törekszik. Más szóval: a' független ember „cél“, a' függeteg csak „eszköz.“

Annyi bizonyos, hogy szerfölött kevés ember van, ki önmagával, ha arra szoktatott volna, vagy ha akarni tudna, be nem érné: valamint szerfölött kevés van, ki megint, ha ugy szoktatott, és ha nem tud akarni, még a' legtöbbnél is többet ne kívánna mindig. Ezen utóbbiak hasonlítanak azon „foglyokhoz“, kik a' társaságnak általában többre kerülnek, mint mennyit maguk érnek.

Honnan van tehát az, hogy, noha oly könnyű volna soknak függetlenné lenni, és még is oly igen kevés az ily szörű ember általában? — Ennek, a' mondottak szerint, két igen természetes oka van:

1) Az emberek magukat saját körülményeikbe többnyire belé nem tudják találni, — vagyis a „minuszt“ többnyire „plusz“nak tekintik.

2) A' független állás becse ismérletlen előttük, 's így az után nem is vágyódnak, a' mondat szerint: „ignoti nulla cupido.“

Már mikép lehet mind ezen segíteni? Mint látnivaló, a' betegség okai ismérletvők; ezek szerint „lehetséges“ a' gyógyítás. Egyik ok itt a' másikat nemzi; tehát egyiknek megszüntetése megszünteti a' másikat is. Azaz, ha megismerték az emberek (azok, kik egyébkint fogékonyak) a' „függetlenség“ becsét, ha nem lesz az előttük többé ismérletlen miség; ekkor inger fog születni bennök, körülményeik határin túl nem csapongani, hanem azok közt magukat mindig „otthon“ találni. — Míg nem tudom, mit nyerek a' függetlenség által, míg nem tudom mire használhatom e' nagybecsű szert: addig igen természetes, hogy maradok oly állásban, mellynek belseje bár üres, de külseje fényes csillám. Ellenben ha tisztán áll előttem a' függetlenség roppant értéke, ha fogom azt egészen becsülni tudni: ekkor előáll bennem tüstint a' vágy, az ezerszer nagyobb belső értéket az üres kül csillámmal felcserélni, azaz előáll bennem a' függetlenség utáni vágy.

De mikép ismértezzük meg a' függetlenség becsét? — Schillertől egyszer egy valaki azt kérdezé: „mikép élhetne ő örökké? — Schiller jól tudván, hogy a' physikai örök élet lehetlen; ezért azt válaszolá: „*baratom! ön igen széptehetségekkel bír 's még nagyobbá fejtheti azokat: kéljen tehát azon tehetségeivel lehető legnagyobb körnek, ha lehet, az egész emberiségnek javára; s ha ezt megtevé, soha nem fog meghalni.*“ A' kérdező megérte Schillert, és tanácsa szerint cselekedett: „élt megfizetett szelleméletet, 's teste sirba szállván, ő maga halhatatlan lett Schillerrel együtt. Mi már megmondtuk, hogy a' függetlenség azon archimedesi pont, mellyből az arravaló ember egy egész (kisebb nagyobb) világra képes hatalmasan befolyani. Ehez még csak azt adjuk, hogy „a' ki körét teljesen betölté,“ az az egész emberiségnek használt, 's habár kevesebb pénzt számlált életében sok függő címzetesnél, de bizonyosan több boldog napot számlált ezeknél, kiknek halálukkor többnyire testök lelkök egy kis gödörbe szorul. A' függetlenség becsét számokkal ki nem mutathatni, mert ez azon tárgy, mellynél nem az arithmetika, hanem az ennéls fensőbb „ész“ határoz, kinek csak kissé emelkedetebb lelke van, az a' (Schillerről) felhozott parabola szerint pontosan fölmérheti a' függetlenség becsét.

Az eddig mondottak szerint, minden független embernek, vagy ki olyanná lenni törekszik, „két“ föladása van. T. i. mindenek előtt tisztában kell lennie életcéljával. 'S azután bírnia kell az elkerülhetlenül szükségesekkel. Mindkettő igen világos. Ha nem vagyunk tisztában életcélunkkal, nem tudhatjuk: mi az elkerülhetlenül szükséges? (mert minden külön életcélkülönöző erő eszközök által éretik el*) 'S ha nem bírunk az elkerülhetlenül szükségesekkel, nem vagyunk függetlenek.

Tekintve azt, hogy valaki már bír egy meghatározott életcélra nézve az elkerülhetlennel, ezentul a' „jövedelem növesztése,“ vagy a' „kiadás mérséklése“ azon két momentum, mellyek a' birt függetlenséget továbbra is biztosíthatják. Kérdés: mellyik észszerűbb e' két momentum közül? Sokan azt vallják, mégpedig igen hangosan, hogy kiadásink mérséklése (vagyis az azzal, mink van, való beérés) oktan cynismus, 's hogy az észszel egyedül a' jövedelem növesztése, azaz anyagi állapotunk „végnélküli“ potencirozása fér csak össze. Elvontan véve, ezen állítás alapos „szinü.“ De mi itt csupán a' függetlenség bírása és biztosítása szempontjából, tehát csak viszonylagosan vehetjük a' dolgot. 'S e' szempontból indulva, kétségtelen: hogy a' jövedelem csak olyan növesztése lehet észszerű a' független emberre nézve, melly az ő kitűzött életcéljával (s mindig „szellemi“ célt értünk) összehangzik, melly őt ezen célról el nem távolítja; minthogy különben a' jövedelem-szaportítás függetlenségét is semmivé teheti. E' szerint általában, ha valaki a' független működésben célját találja, már inkább szükséges a' meglévővel való beérésnek mint a' jövedelem további növesztésének elvét követnie; mivel a' becsületes utonijövedelem-növesztés rendszerint, egész gondját foglalja el az embernek 's függetlenségét szellemi célra használni nem engedi az auri profana fames. Jövedelminket is szaporítani, egy más független célra is sikerrel munkálni: annyit tenne, mint két urnak egyszerre sikerrel szolgálni. Már pedig ez lehetetlen.

Ha a' történetet veszzük tanuságul, ez azt bizonyítja általjában, hogy kik az emberiségre vagy ennek részire függetlenül hatni bármikor életcéljukok tüzték ki, ezen cél

*) P. ha egy egész országra célzok befolyást gyakorlani, okvetlenül „többre“ fog kiesni az elkerülhetlenül szükséges, mint ha csak ezen ország egy ötvenkettő részire terjeszkedik közvetlenül hatáson.

mellett csak ritkán lettek gazdagokká; sőt kik igazán ószintén a' „közjónak“ 's nem sub larva önérdékeknek akartak élni, azok közt a' történet még keveseket mutat, kik nem kiadásai mérséklésiben, vagyis azzal, mijők volt, való beérésben találtak volna céljukra stoicus eszközt. A' görög Aristides nem egymaga áll azon igazságosak közt, kik valóban a' közjónak élve, szegénységben haltak meg. Cincinnatus szinte nem a' jövedelem-szaportítást tüzte ki elvül. 'S ezt ama (noha) kevés, de legfényesb csillagai az emberiségnek csupán azon egyszerű okból tevék: mivel ők szellemekkel a' szellemnek, a' valónak éltek 's nem volt nekik a' közélet mezeje csupán tulságos dicsőség 's még kevésbbé kincsgyűjtési tér. És annyira usznánk már korunkban a' balítéletek és erkölestelenség tengerárjában, hogy a' közügyeknek élést az, egyszerűséggel (a' hajdankor példájára) összeegyeztetni se bírnók? 'S csak annak lenne már napjainkban hatása, ki szellemi működésit gazdag anyagi nyomatékkal tudja mindig támogatni? Hiszen így az ész 's tudomány becse még „alább“ szállott volna korunkban, a' helyett, hogy természetes processus szerint mindinkább emelkednék. Nem, nem, az emberiség nem tanulhat járnai a' „ráktól.“ Az aranyat, ezüstöt és a' bankjegyeket csak az tarthatja minden egyéb értékkel (még a' szellemmel is) „egyeterőnek,“ a' ki nem tudja, hogy a' pénz magában „nem cél,“ meg talán az, a' ki kincsés ládáján másoktul „gondolatot“ koldul. — Mi oktalannak tartjuk azt, ki szellemen kívül az anyagi javakat „egészen“ nélkülözhetőkre hirdeti; de számandóbb boldogtalannak azt, ki „csupán“ gazdagságban képzeli az embernek rendeltetését. A' sinopei cynicusról azt hisszük*) hogy ő, ha valaki, komolyan megkísérelte volna, szívesen föleseréli hordáját egy becsületes kőház és egy derék buzatermő föld birtokával. De azt is tudjuk, hogy sok gazdag rabszolgabirtokos görög még szívesebben oda adta volna mindazt, mit a' szükségeseken „föülül“ birt — Diogenes eszeért. És nem kételkedünk, miszerint az egész emberiség igen örömet állana úgy az „egyenlőségre,“ ha a' gazdag vagyona nagyobb részeért egy corrigált anyvelőt 's a' szegény legény tudománya kisebb részeért egy derék curiát kaphatna. A' független emberkelő közepett áll a' két tulság közt; ő nem irigyel másnak semmit, mert a' mije másnak „nincs,“ az neki „van,“ 's a' miből másnak „sok“ van, abban neki bár kevesebb, de „elég“ van. 'S az ilyen ember aztán egy oly egység (unitas), melly százezer „zerus“nál is többel ér.

Ne képzélje senki 's ne fogja ránk senki, mintha mi igénytelen szavunk által csak egyetlen embert is ama mosdatlan cynismusra, mellyet lelkünkben utálunk, vezetni ügyekoznénk. Nem arra akarunk doctrinát írni, hogy ember 's kivált honfitársaink tanulják meg a' mindent nélkülözés lehetlen tanát; sőt ellenzőleg azt akarjuk, hogy minden ember törekedjék egyedi függetlenségére, azaz törekedjék annyit szerezni, mennyivel bizonyos (és pedig mindig lehető legszébb, legnagyobb) életcélját eszközölhessen.

'S épen ezen akaratumk és ohajtásunk érdekében roszszaljuk

1) Azt, hogy sokan mindenek előtt nem iparkodnak már akár jövedelemnövesztés által függetlenséget szerezni, akár kiadásai csökkentése utján függetlenségi ügyöket fenntartani.

2) Oda törekedünk a' jelen igénytelen ezikkben, hogy azok, kik a' „függetlenséget“ megszerezni, vagy azt megörizni azért nem akarták, mert nem ismerték annak egész értékét, vagyis kiket passive tartott az „ignoti nulla cupido,“ — mondjuk, oda törekedünk, hogy ezek ébredjenek 's induljanak cselekedni. Mert az idő kéréhetlen, és „halad,“ ha alusznak is.

Tornamegyel közgyűlés. Tornamegyének évnegyedes közgyűlése azzal egy huzamban tartatott törvényeske mar. 14kén fejeztett be, gyűlések főispán-helyettesi elnöklet alatt folyván le, mellyek rövid vázlatát következőkben kívántam adni, ámbar a' közönséget érdeklő tárgy kevés fordult elő. A' kancellariárul csupán egy magányügyben érkezett paranes, melly a' megye számvevőjének, ki 1817ben az éhezók pénztára egy részét kezelte 's arról készült számadásának aláírása előtt meghalt, örökössei ellen lefolyt 's azok elmarasztaltatásukkal befejeztetett számadási pert felküldetni rendel: mi emélfogva teljesítetni határozatott. — A' helytartó tanács számos intézvényi közülkövetkezők érdemelhetnek említést; ugymint: a' dohány beváltási áranak megszabását hírvil adó; — a' mértékek helyességére felügyelést rendeló; — a' krakói mozgalmak tárgyában tétett intézkedést tudató; — úgyszinte ezek miatt a' katonaság átkelése eseteiben, szokott előleges értesítés nélkül is, annak ellátatása iránt rendelkező; — a' katonaság számára szükséges lovaknak Magyarországhban is leendő

*) Daczára a' történeli „mesének“ miszerint NagySándortól csak azt kérte volna, hogy ne vegye tőle azt el, a' mit nem adhat, t. i. hordaja előtt a' „napvilágot.“

vételét hírelő; Haller Ferencz gróf helyébe bánhelyettség Haulik György zágrábi püspök kinevezetését hirdető; — nemes árvák öszszeiratását felkivánósat. Ugyan a' nm. helytartó tanács egyik intézvényében a' felől értesít, hogy Tót István nevű, ki az utóbbi katonaságtól, midőn bizonyos gyilkosságban csekély részvéte miatt nyomozás alatt állott, katonának állítottat, később pedig félévi rabságra ítélletvén, annak kitöltése végett a' megyéhez leküldetett, más egyed állittatása és sok költségzetés terhe alatt, mellyek az illető helységre rovatni rendeltettek; kiállott rabsága után, visszafogadtatik; más intézvény pedig azt adja tudtunkra, hogy a' lábain észrevételetl érdaganat miatt már el nem fogadható: e' tárgyan tehát arra kérjük a' helytartó tanácsot, hogy a' főhadai tanácsot, mivel a' nevezett egyed állittatásában a' helység nem lehet hibás, a' kitett érdaganat pedig, ha ezelőtt alkalmas vala, nem látszik lényeges akadálynak, említett kivánságátúli ellátásra bírni méltóztassék. — A' szesznek élelmi szerekbül égetése iránt kelt netalán tiltó határozat felkivánására felírjuk, hogy mi nem látván azon megtiltást sem szükségesnek, sem czéla vezetőnek, tehát a' szeszégetést nem tiltottuk el. — Mosony megyebeli Szaida nevű pusztá gyarmatosítását kihirdetelni rendeltük; bár csak vagy moldvai nyelvrokonink, vagy felvidéki honfitársinkra vetné figyelmét a' gyarmatosító földesur; nem úgy mint az erdélyi szász pap, ki Németországbul már annyit idegen elemet esőditett Erdélybe, hogy a' bevándorlás fel-függesztése iránt már a' gyarmatosítóknak maguknak kellett intézkedni, nem tudván az özönlöket mind elhelyezni.

Örömmel hallgattuk a' fens. nádor azon tudósítását, miszerint a' kamatok be nem hajthatása miatt eddig híjánnyosan kiadatott Butler-alapítvány járandósága ezután a' Ludovicea pénztárából fog pótoltatni 's egész mennyiségben kiadatni; de még örömebbb szemlélnök magának az említett intézetnek már valahára az alapítók és az egész nemzet ohajtása szerinti megnyittatását. A' helytartó tanács a' bankjegyek megvizsgálását rendelvén a' pénztárnokoknak utasításul adati, az meghagyatott; de az azokali vizsgálások által leginkább a' tudatlanabb köznép károsulván, annak elhárítására, vagy káratlanítására lenne leg-szükségesebb intézkedni; mellynek híjánját sajnosan érzi legközelebb egy adózók, ki mult évben Abauj megyében eladott két ökreért hat darab hamis tíz forintos bankjegyet kapván, midőn később azok más által hamisnak ismértetvén, ökreit visszakivánta, minthogy a' bankjegyek az alispánok magányutatisatása szerint nádor ő fenségének azonnal felküldettek, mindedig vissza nem kaphatta; sőt most a' bankjegyeknek a' kereset elintéztetése tekintetübl lett visszakérése iránt tétett felírásunkra azon válasz érkezett, hogy e' tárgybani eljárásra Abauj megye vagyon utasítva; annak tudósítása pedig a' dolog törvényeskei eljárás alá adva. Így megeshetik, hogy szegény adózók nem fogván teljesen bebizonyíthatni a' bankjegyek azonságát, mellyek ökreiért adtak, tetemesen károsland. — Szinte nádor ő fensége statistikai adatokat kívánván, lehetőleg teljesíttetni fog. —

Nógrádmegyének a' Horvát István könyvtára megvétele iránti felszólítására, annak lajstromát kívánjuk közöltetni, akkor fogván a' megvétel iránt rendelkezni. — Hont levele, mellyben a' főispán-helyettesi önkény ellen panaszkodott 's magánypessét alatt kelt ismértetes levél miatt némellyeket közkereset alá vétetve lenni adja hírvil 's hogy azt a' többség magának nem ismeri, értesít, tudomásul vettük. — Igréhet e' boldog jövendőt magának oly nemzet, mellynek fiai önkéblükben dulanak? — Gömör megye a' követválasztási zavargás következtében kereset alá vétett esendbiztosunk javait zár alá vétetteknek irván, mielőtt azok öszszeiratását elrendeltük, felvilágosítást kívánunk: mi uton tétett az említett javakra zárlat, miután az érdeklött félnek Gömör megyében birtoka nincs? — Leghoszszabb vitára nyujtott anyagot Pest megyének ismértetes levele, mellyben a' kapcsolott részek tartománygyűlésének a' kormány önkényes rendezése, abból a' turpolyai nemes-ség 's másoknak is, kik báni levél által meghiva nem valának, kizáratása, úgy azon gyűlésnek az anyaországtól elválásra célzó törekvése elleni örködésre szólit fel, egy-szersmind öfelségének ezekiranti figyelmeztetése végett küldött választványának el nem fogadtatása iránti sérelmetpanaszolja. Már gyűlés kezdetekor lehetne sejteni, hogy tüzes esata van készülöben, mert a' köznemesség a' nagy sár daczára is, legtávolabb helységekübl is, szokatlan számmal vala jelen; és csakugyan kiűnt a' pesti levél-tárgyaláskor, hogy az a' pesti felszólítás pártolásának ellenzésére esőditett be, mint gyűlésen kívül előadák, levelek által. Ugye v e n t e h á t már előre soknál megállapítva, az egyenes és a' tárgy érdemére vonatkozni kellett határozatot mellözve, az végeztetett, hogy ha jövő országgyűlésen a' kapcsolott részek elválási szándékot mutatnának, azt követink egész erővel ellenezzék. Uraink engedjék meg azon szerény kérdést: vajjon a' köznemességnek a' gyűlé-

sekben illy országos fontosságú tárgyak eldöntéséhez, melyek annak fogalmát túlhaladják, sőt más csekélyebbekhez is illy módoni használása nem vezet Lengyelország sorsára bennünket? 's nem magunk ássuk é így alá az alkotványt, melynek bírtokával olly fennen szoktunk kérkedni! ugy hiszem a' felelet, — ha őszinte szívből jövend, — jgen' lesz! — Pest levele után olvastatt Honté és Varasdé, melyek még eddig a' törvényhatóságok között kevésse szokott hangon utasítják vissza Pest föllépését; ezen csak sajnálkozni tudunk, mely sajnálkozás, mint látszott, még a' pesti levelet nem pártolókkal is közös vala.

Nádor ó fensége 50 éves hivatala ünnepélyének elintézése feletti tanácskozásra első alispánunk és főjegyzőnk küldetnek fel; Zalának a' nyelvvelési sopronyi társulat eltiltása elleni felirata pártoltatik. — Szőnyegre került valahára azon kellemlen tárgy is, mely szerint első alispánunk bizonyos aszszonynak, ki más megyebeli levén, mint le nem települt és rendes foglalkozást bizonyítani nem tudott, 's e' miatt a' megyéből általa kiutasítottván, bizonyos pártfogás miatt nem engedelmességet, méltatlan megkorhácsoltatásáért vádoltatott, sőt az aszszonyok féltve mulva történt halála is azon megveretésnek tulajdonított; azonban kislilyén a' nyomozásokból, hogy a' halált forró-láz 's legkevésbbé sem a' megveretés okozta 's hogy a' panaszeredvénye törvényszéki eljárásra méltónak nem találtatott. — A' köz erő hova fordítására iránti javaslatlételre megbízott választvány szinte beadá jelentését 's az egész megyében 6447 szekeres és 8776 gyalognapszám levén, ezek egy tízed része rendkívüli szükség eseteire hagyatván fel, a' többi részint új utak kövezése, részint a' régi kavicsoztatására fordítottatni, úgyszinté hidak és csatornák készítéséhez alkalmaztatni rendeltettek; a' levélhordás, talán, mivel a' közigazgatás nélkülözhetlen kellékeül vétetett, mint az előfogatóság, leszámításba nem tétetvén. — E' tárgy mellett nagy felakadás volt az utfelügyelő híjánja miatt, mennyiben a' közmunkák folytonos felügyelés alatt levén teljesítendők 's azokról számvitel vezetendő; az pedig más hivattal elfoglalt egyedekül ki nem telhetvén: végre tehát abban lón a' megállapodás, hogy a' mennyiben szakértő egyed felügyelése alatt tökéletesebb munkát várhatni, jövőre a' megyei mérnök legyen utfelügyelő és készített is, 's azon tekintetből fizetése jobbítani 's annak helybenhagyására a' helytartó tanács megkérdetni rendeltetett. — A' tavasz nálunk is olly korán állott be, hogy a' más évekből egy hónappal is megelőzte, csak később valamely kártékony hideg tönkre ne tegye a' meleg által kieslatott növényeket!

L. M.

Pest megye évnegyedes közgyűlése (vége.)

Olvastatt Résző-Ensel Kálmán folyamodványa, melyben magát a' tisztb. tiszti ügyészek sorába igttatni kéri. A' rendek a' folyamodó kérelmét fens. Nádor-főispánnál annál inkább pártolándónak határozzák, mert erre ugy a' folyamodónak hiteles bizonyítékokkal ellátott jelessége méltó, mint atyjának Résző-Ensel Sándor tb. urnak a' megyei életben olly hosszú évsoron által tanusított érdemei figyelembe veendő.

Mart. 20án mint a' közgyűlés negyed napján három megyei körlevél olvastatt fel; Szabolcsé t. i. Baranyáé, és Tornáé. Szabolcs megye híven osztozik Pest megyének újabb időben nyilvánított aggodalmában, és szinte sérelmet lát a' kormánynak országgyűlés óta létesített rendszere 's ennek értelmében intézkedésében, ez okból ugy felírásiban mint köveleinek adandó utasításában ezen alkotmányos szabadságot alászó kormányi eljárások ellen kikelni polgári kötelességének érzendi. Ellenben Baranya megye rendei abban, hogy a' kormány most a' főispánok helyett administratorokat nevezget saját erszényéből gazdagon fizetendőket, kiknek kötelességük leend minden uton módon jövő országgyűlésen a' kormányi eszméknek többséget szerezni 's ez által a' szabadelvű kérdések igen kívánatos valóslulását meghiúsítani — semmi aggodalmat, annál kevésbbé „sérelemet“ nem látnak; miért is Pest megyének e' tárgybani nézeteiben sem nem osztoznak, sem azokat az országgyűlésen pártolni nem fogják. Ezt Baranya irá, melynek dombjain jó bor terem 's melynek megyei épülete a' káptalan és püspöki lakokkal szomszédos. Illy értelmű volt a' 10. mföldes Torna levélve is; melyből tudunkul adatott, hogy a' sérelmül felhozott administratori rendszerben Torna rendei még eddig semmi törvénytelenséget semmi aggasztót nem találtak, azért nem is tartják jónak ellene felszólalni; itéletüket pedig föltötte csak jól meggazdagított tapasztalásaik után mondandják ki.

A' magyar gazdasági egyesülettől érkezett háromrendű levél meleg részvétellel tárgyalatt, mi nyilvános jele annak, hogy ns Pest megye rendei akkor, midőn alkotmányosságuk fölött éber lélekkel őrködvé — ennek megtámadtatásakor férfias szót emelni tudnak annak bizonyításul, hogy ők élnek még; egyszersmind arról sem feledkeznek meg, mi a' nép anyagi jólétét akár közletről, akár távul-

ról érdekl. A' m. gazd. egyesület a' marhatenyésztést szinte egyik szép feladatául tűzte ki 's hogy e' mezőn minél nagyobb ösztönt ébreszsen hazai tenyésztőinkben, jutalmakat alapított, ez általkétsz czélt gondolván elérni: egyik a' nyertes félnek jutalmi nyeresége, a' második — mi ennél sokkal nagyobb, az: hogy a' marha jobban ellátatik, nemesb és tökéletesb alakban vezettetik időnkint közszemlére, mi által mind a' földeszet mind a' kereskedés 's különösen a' köznép vagyona csak gyarapodni fog. Az említett levél elsője különösen a' szarvasmarha-tenyésztők jutalmaztatását tudatja: kérvén a' megyét, hogy a' keblében létező marhatenyésztőkkel a' felállított jutalmazási rendszabályokat, határidőt, 's a' jutalmi osztályozást tudatni sziveskednék; második pedig a' lónemesítés tárgyán alapszik, mely szerint a' kanczacsikók kiállítására 's fokszertint jutalmaztatására hirtetetik szinte azon kérelemmel, hogy a' megye ezt is, mint az előbbi a' nép tudomására juttassa. Mind két levél illő köröztetés végett a' járásbeli szolgabíráknak kiadatni rendeltetett.

A' harmadik levél több oknál fogva nem részesíthetett illy egyenes pártfogásban. E' levélben az egyesület felszólítja t. i. a' megyét, hogy az általa tervezett ollyan középületre, „mellyben az egyesület némely tisztviselői lakást nyertjenek, a' különzaki kiállításoknak alkalmas hely adassék, az annyira szükséges leezkék, szakmabeli felvilágosítások tartathassanak 's végre a' helybeli és vidéki gazdáknak érintkezési gyűllyhelyül szolgáljon“ — saját nemesi pénztárából, bizonyos öszveget rendelni kegyeskednék. A' rendek, habár illy középület szükségét nemesak elismerik, hanem érzik, mind a' mellett nemesi pénztárából, mely annyi rendkívüli kiadással van terhelve — a' segedelmességét nem rendelhetik, de kiadják az egyesületnek adakozásra felszólító ívét járásbeli szolgabíráknak köröztetés végett, hogy kiki egyedi adakozással járuljon a' közhasznú vállalat gyámoztatására, mely mindössze is csak 60—70 ezer pfrba kerülend. Reméljük nem fog ez Mátyás szobra sorsára jutni, minthogy 30 ezerrel kevesebb a' kívántatóság.

Ráczkevi városától szinte érkezett két levél, de tartalmokra nézve egészen ellenkező értelmű. Az elsőben a' város polgármestere néhány társaival Albert és Mátyás királyaink privilegiumra hivatkozik, mint melyek szerint a' nevezett város folyton és pedig joggal bírt rendezett első bíróssággal, 's ezen minőségét némi változásokkal mind e' napig megtartá. Ebből a' város előkelői azt magyarázzák, hogy a' tanács örökös, azaz ennek tagjai ha egyszer megválasztattak, ezen hivataljokat holtig viselik; ezen hibás nézetnek tulajdonítható tehát az, hogy a' több évvel ezelőtt megválasztott tanácsbeliek részint ugy előregedtek, hogy hivatalbeli eljárásaik kellő viselhetőségre elégtelenek, részint pedig kihaltak, 's helyeik még sem pótolattak helyettesítés, annál kevésbbé választás által; így történt, hogy reform. válást követők jelenleg már nincsenek is a' tanácsban képviselve. Illy helyzet a' polgárság néhány dicsőbbeit — miután honn mire sem mehették, arra bírta, hogy a' megyét tisztújítás-tartásra kérték meg, előadva az okokat is, mik ezen tisztújítást okvetlenül megtartandónak sürgetik. Természetes: hogy e' kérelem az illető polgármesternek et similibus nemetszett, sőt mérgelődésükben annyira mentek, hogy ama kérelem meghiúsítása végett e' gyűlésre benyújtott levelükben a' tanács mostani állását annyira helyesnek vallják, hogy a' kérelmezőket csak nyugtalanság vihete tisztújításkérő kívánatukra; ezek közül néhány megnevezetük 's polgármesterileg közvetlenül városi pártútoknak bélyegeztettek. A' rendek e' két ellenkező értelmű levélből leginkább annak jöhetek tudomására, hogy Ráczkeviiben csakugyan rendtelenség van; minek is kipuhatólására Nyáry Pál m. alispán elnökölte alatt B. Gy. és M. J. thirákat küldik ki olly meghagyással, hogy a' bonyolult ügyet minél előbb bevégezni ügyekezzenek. E' tárgy befejeztetése után Cz. A. h. ügyvéd folyamodása olvastatt, melyben folyamodó ügyvéd ur kifogatást tesz az ellene eljáró másod alispán 's egyéb thirák ellen, kik t. i. az ügyvéd némely fogásának fölvilágosításához jelesen láttak; kiket tehát ezen hivataluktól elmozdítottatni 's részére más bírót rendeltetni kér. Egy tb. itt sérelemkép emelék ki a' folyamodás azon pontját, melyben a' megyei tisztviselők ellen kifogás tétetik azért, mert ezek mint az alispán alárendeltjei, szabad véleményét nem mondhatnak. Ez igen hamis doctrina, egészen illó a' folyamodó jelleméhez, ki még ezenkívül azt kérte, hogy a' kereset személye ellen rendeltetnék meg. A' rendek a' felhozott kifogásokat részint nem ide tartozóknak, részint alaptalanoknak találván, minthogy a' folyamodó ügyvéd több eltérő, gyakran ellenmondó feleleteiből annak némileg érdekeltsege tűnnék ki, ennek kitudásában pedig másod alispánunk épen olly módon járt el, mely már több illy bonyolult esetre csakugyan fényt terjesztett; tán ettől tartva tette folyamodó is felhozott kifogásait. Ezeket szemügyre véve a' rendek nevezett folyamodást a' folyamodó ellen ne tán elrendelendő perre utasították. Voltak még egyéb folyamodványok is ezen ügyvéd

ellen benyújtva, melyekből meg leheté győződni, hogy nem mozog falevél szellő, vagy érintés nélkül.

Majd a' Helyt. tanács intézvénye olvastatt, melyben megengedi a' megyének, hogy a' katonaság számára kemény fa helyett puha is elfogadtatik, a' faminőség mennyinység által pótolatván. Nádor ó fensége pedig megígéri méltóztatott, hogy a' nm. m. k. Helytartó tanácsnál előmozdítandja Pest megyének azon fölliratát, melyben a' kecskeméti járás számára még egy csendbízott rendszeresítése kéretik. A' tartományi főbiztoság felszólítja a' megyét olly intézkedések tételére, „melyek szerint az adózók a' gyakori futárokat, ha t. i. postalovak nem győznék, haladéktalanul szállítsák.“ E' felszólítást Pest m. elfogadá, de ugy, ha megfizetetik a' szokott postabér. A' megye részire szükséges famennyiség megszerzésére másodalisp. bízott meg. A' gr. Batthyányi Kázmér által megküldött „Robot és Dézma“ című könyv rendelt helyére tétetni határozottat. Ezekentul csupa magánügyek tárgyalatását folytatták. K. P.

Esztergom v. megye közgyűlése. Mart.

31kén az új rendszertől iszonyodók öröme van szerencsém irhatni, miként ma alkotványos ősi jogainak gyakorlat által is megerősítésére a' megyei tanácskozásokat fm. herczeg-prímás mint „örökös“ és „valóságos főispán“ elnökségével vezérteni méltóztatott. Már ennek csupa híre is öröme gerjeszté a' megye rendeit 's küldöttséggel hívák meg a' közösen tisztelt főispánt a' megye teremébe 's a' nyomban érkezett szinte szünni nem akaró éljenekkel, majd üdvbeszédekkel fogadák. Fontosb tárgyai az első napi tanácskozásoknak: 1) felolvastatt ns Pozsony, Pest, Zágráb, Varasd és Hont megyéknek a' horvátországi tárgyakban, és a' megyei küldöttségeknek ó Fölsége elibe juttatás végett akadályoztatásuk miatt érkezett levelei, melyek jó hozszan farszván a' KK. figyelmét, még sem voltak képesek lelakasztani az ügy iránti buzgalmat, ugyanis első A. M. emelt szót, kívánva hogy legyen józan ellenzék, miszerint eszmesurlódás által tisztába jöjünk; de nem helyesli, hogy az kormány iránti bizalmatlanságot terjeszsen, mire az új rendszert és horvát ügyet szökták újabb időkben elégséges ok nélkül használni. Nem név, hanem morális erő adhat nyomot a' kormánynak. Egyenesen a' horvát ügyekre vonatkozólag mond szönek alispán, egyes törvényhatóságoknak talán egyoldalú előadásin nem indulhatván, régi okszerű határozatunktól nincs okunk elállni; újságizkiket hoznak fel, 's ez különös, miután az ellenzék szorgalmaz legkivált szabad sajtót 's különös azért is, mivel ó Fölsége kormányra az illető könyvvizsgálót azokért meg is feddette; éneket hoznak fel, pedig hazánkban is költöttek exaltált emberek, daloltak cortések tulcsapongólag, a' nélkül hogy ezek megfeddése az ellenzék által szorgalmaztatott volna; a' bánhoz intézett levél csak kérdés, melyre a' feleletet nem tudjuk; a' mit egy diák füteska atyjához írt, ez figyelemre sem méltó szegény adat; Mátyás királynak oklevelében jegyzett „communi voluntate“ épen ugy nem biztosítja a' turopolyaiaknak egyedi szavazatjokat a' tartományi gyűlésen, miként a' mi országgyűlésinken e' kifejezés nem jelenti azt, az ítélemester iratában foglalt „votum pluralitate“ mit jelent ez diétánkon? Itt szönek véleménye szerint a' kormány helyesen intézkedett ekkorig 's azért több megye köszönő felírást küldé ó Fölségéhez. A' pest- és pozsonyi küldöttségek el nem fogadtatása iránt: nincs arról szó, hogy ó Fölsége nem akarja elfogadni a' megyék küldötseit, csak ünnepélyes formalitásokat követel, millyeket mi magányosak is megkivánunk; azért az ifjak tárgyában felment választványok visszautasítását miatt senki sem látott sérelmet. b. R. S. kanonok: az izgatás szelleme, mely P. és Pozsony vármegyék leveleit jellemzi, sérti kebleinket, kik a' kormány loyális lelkületét tisztelni szeretjük; ugy látszik az ellenzék ezennel elárult rossz taktikájával jövő diétán meg akarja ismét buktatni a' legüdvösb korkérdéseket. A' küldöttségek elfogadtatása iránti 1770ki k. rendelvény morgás nélkül elfogadtattott a' megyéktől, mert az illedéket (decorumot) állatták 's azóta sem keletkezett ez iránt törvény; sőt az 1791, 1806, 1825ki kir. rendelet, jelesen a' sérelmeket fölterjesztő iratokra 's levelezésekre vonatkozó különösen Pest megye által örömmel fogadtattott; a' felhozott 1486ki 64ik t. cz. csak arról szól: quando deput. ad Regem mittere soleant, de milly módon? nincs meghatározva; különben is régente inkább kard- mintsem tollforgatásban gyakorlott őseink, természetesen szóval kénytelenítettek élni, midőn most a' körülmények változtak, melyeket a' szokás is gyámoit, mert a' megyék ezekhez már is alkalmazkodtak, azért ó nem lát sérelmet. A' horvát ügyekre vonatkozólag előllette szölnak nézeteiben osztozik, azon hozzáadással: hogy ha minden nemes egyedi szavazattal birna a' tartománygyűlésen, a' megyei küldöttek nullificáltatnának; régi okirataikban így nyilatkoznak: nos per comitem nostrum; bácsi főispán mint kir. biztos a' turopolyaiak saját jegyzőkönyveiből kilátta, hogy a' tartománygyűlésen soha sem bírtak egyedi vokssal; azért szönek oda szavaz, hogy ezt tudomá-

1) Az emberek magukat saját körülményeikbe többnyire belé nem tudják találni, — vagyis a „minusz“ többnyire „plusz“nak tekintik.

2) A független állás becse ismérletlen előttük, 's így az után nem is vágyódnak, a mondat szerint: „ignoti nulla cupido.“

Már mikép lehet mind ezen segíteni? Mint látnivaló, a betegség okai ismérletvél; ezek szerint „lehetséges“ a gyógyítás. Egyik ok itt a másikat nemzi; tehát egyiknek megszüntetése megszünteti a másikat is. Azaz, ha megismerték az emberek (azok, kik egyébkint fogékonyak) a „függetlenség“ becsét, ha nem lesz az előttük többé ismérletlen miség: ekkor inger fog születni bennök, körülményeik határin túl nem csapongani, hanem azok közt magukat mindig „otthon“ találni. — Mig nem tudom, mit nyerek a függetlenség által, mig nem tudom mire használhatom a nagybecsű szert: addig igen természetes, hogy maradok oly állásban, melynek belseje bár üres, de külseje fényes csillám. Ellenben ha tisztán áll előttem a függetlenség roppant értéke, ha fogom azt egészen becsülni tudni: ekkor előáll bennem tüstint a vágy, az ezerszer nagyobb belső értéket az üres kül csillámmal felcserélni, azaz előáll bennem a függetlenség utáni vágy.

De mikép ismérlettessük meg a függetlenség becsét? — Schillertől egyszer egy valaki azt kérdezte: „mikép élhetne ő örökké?“ Schiller jól tudván, hogy a physikai örök élet lehellen; ezért azt válaszolá: „*baratom! ön igen szépe-
hetségekkel bír 's még nagyobbá fejtheti azokat: ki-
éjen tehát azon tehetséggel lehető legnagyobb kör-
nek, ha lehet, az egész emberiségnek javára, s ha ezt
megtecé, soha nem fog meghalni.*“ A kérdező megér-
tette Schillert, és tanácsa szerint cselekedett: „élt megfe-
szített szelleméletet, 's teste sirba szállván, ő maga halhatat-
lan lett Schillerrel együtt. Mi már megmondtuk, hogy a füg-
getlenség azon archimedesi pont, melyből az arravaló ember
egy egész (kisebb nagyobb) világra képes hatalmasan
befolyjni. Ehez még csak azt adjuk, hogy „a ki körét telje-
sen betölté,“ az az egész emberiségnek használt, 's habár
kevesebb pénzt számlált is életében sok függő czimzetesnél,
de bizonyosan több boldog napot számlált ezeknél, kiknek
halálukkor többnyire testök lelkök egy kis gödörbe szorul.
A függetlenség becsét számokkal ki nem mutathatni, mert
ez azon tárgy, mellynél nem az arithmetika, hanem az en-
nél is fensőbb „ész“ határoz, kinek csak kissé emelkedettebb
lelke van, az a (Schillerről) felhozott parabola szerint pon-
tosan fölmérheti a függetlenség becsét.

Az eddig mondottak szerint, minden független ember-
nek, vagy ki olyanná lenni törekszik, „két“ földása van.
T. i. mindenek előtt tisztában kell lennie életezéljával. 'S
után birnia kell az elkerülhetlenül szükségesekkel. Mindket-
tő igen világos. Ha nem vagyunk tisztában életezélünkkel,
nem tudhatjuk: mi az elkerülhetlenül szükséges? (mert min-
den külön életezélkülönöző erők eszközök által éretik el*)
'S ha nem birunk az elkerülhetlenül szükségesekkel, nem
vagyunk függetlenek.

Tekintve azt, hogy valaki már bir egy meghatározott
életezélre nézve az elkerülhetlennel, ezen túl a „jövedelem
növesztése,“ vagy a „kiadás mérséklése“ azon két momen-
tum, melyek a birt függetlenséget továbbra is biztosítják.
Kérdés: melyik czélszerűbb e két momentum közül?
Sokan azt vallják, mégpedig igen hangosan, hogy kiadásink
mérséklése (vagyis az azzal, mink van, való beérés) okta-
lan cynismus, 's hogy az észszel egyedül a jövedelem nö-
vesztése, azaz anyagi állapotunk „végnélküli“ potencirozá-
sa fér csak össze. Elvontan véve, ezen állítás alapos „szí-
nú.“ De mi itt csupán a függetlenség bírása és biztosítása
szempontjából, tehát csak viszonylagosan vehetjük a dol-
got. 'S e szempontból indulva, kétségtelen: hogy a jöve-
delem csak olyan növesztése lehet czélszerű a független
emberre nézve, mely az ő kitűzött életezéljával (s mindíg
„szellemi“ czélt értünk) összehangzik, mely őt ezen cél-
tól el nem távolítja; minthogy különben a jövedelem-sza-
porítás függetlenségét is semmivé teheti. E szerint által-
jában, ha valaki a független működésben czélját találja, már
inkább szükséges a meglévővel való beérésnek mint a jö-
vedelem további növesztésének elvét követnie; mivel
a becsületos utoni jövedelem-növesztés rendszerint, „egész“
gondját foglalja el az embernek 's függetlenségét szellemi
czélra használni nem engedi az auri profana fames. Jöve-
delminket is szaporítani, egy más független czélra is siker-
rel munkálni: annyit tenne, mint két urnak egyszerre siker-
rel szolgálni. Már pedig ez lehetetlen.

Ha a történetet vesszük tanuságnul, ez azt bizonyítja
állalában, hogy kik az emberiségre vagy ennek részire
függetlenül hatni bármikor életezéljükön tűzték ki, ezen cél

* P. ha egy egész országra czélok befolyást gyakor-
lani, okvetlenül „többre“ fog kiesni az elkerülhetlenül szük-
séges, mint ha csak ezen ország egy ötvenkettő részire ter-
jeszkedik közvetlenül hatáson.

mellett csak ritkán lettek gazdagokká; sőt kik igazán ószin-
tén a „közjónak“ 's nem sub larva önérdékeknek akartak
élni, azok közt a történet még keveseket mutat, kik nem
kiadásaik mérséklésben, vagyis azzal, mijök volt, való be-
érésben találtak volna czéljukra stoicus eszközt. A görög
Aristides nem egymaga áll azon igazságosok közt, kik
valóban a közjónak élve, szegénységben haltak meg. Cin-
cinnatus szinte nem a jövedelem-szaporítást tűzte ki elvül.
'S ezt ama (noha) kevés, de legfényesb csillagai az embe-
riségnek csupán azon egyszerű okból tevék: mivel ők szel-
lemökkel a szellemnek, a valónak éltek 's nem volt nekik a
közélet mezeje csupán tulságos dicsőség 's még kevésbbé
kincsgyűjtési tér. És annyira usznánk már korunkban a
halitéletek és erkölestelenség tengerárjában, hogy a köz-
ügyeknek élést az „egyszerűséggel“ (a hajdankor példájá-
ra) összeegyeztetni se bírják? 'S csak annak lenne már
napjainkban hatása, ki szellemi működésit gazdag anyagi
nyomatékkal tudja mindig támogatni? Hiszen így az ész 's
tudomány becse még „alább“ szállott volna korunkban, a
helyett, hogy természetes processus szerint mindinkább e-
melkednék. Nem, nem, az emberiség nem tanulhat járni a
„ráktól.“ Az aranyat, ezüstöt és a bankjegyeket csak az
tarthatja minden egyéb értékkel (még a szellemmel is), „e-
gyetérőnek,“ a ki nem tudja, hogy a pénz magában „nem
czél,“ meg talán az, a ki kincses ládáján másoktól „gofi-
dolatot“ koldul. — Mi oktalannak tartjuk azt, ki szellemen
kivül az anyagi javakat „egészen“ nélkülözhetőkre hirdeti;
de szánandóbb boldogtalannak azt, ki „csupán“ gazdagság-
ban képzeli az embernek rendeltetését. A sinopei cynicus-
ról azt hiszszük*) hogy ő, ha valaki, komolyan megkísér-
tette volna, szívesen fölcseréli hordáját egy becsületos kő-
ház és egy derék buzatermő föld birtokával. De az is tud-
juk, hogy sok gazdag rabszolgabirtokos görög még szí-
vesebben oda adta volna mindazt, mit a szükségeseken „fö-
lül“ birt — Diogenes eszeért. És nem kétekedünk, misze-
rint az egész emberiség igen örömet állana úgy az „e-
gyenlőségre,“ ha a gazdag vagyona nagyobb részeért egy
corrigált agyvelőt 's a szegény legény tudománya kisebb
részeért egy derék curiát kaphatna. A független ember kel-
lő közepett áll a két tulság közt; ő nem irigyel másnak sem-
mit, mert a mije másnak „nincs,“ az neki „van,“ 's a mi-
böl másnak „sok“ van, abban neki bár kevesebb, de „előg“
van. 'S az ilyen ember aztán egy oly egység (unitas),
mely százezer „zerus“nál is többet ér.

Ne képzelje senki 's ne fogja ránk senki, mintha mi
igénytelen szavunk által csak egyetlen embert is ama mos-
datlan cynismusra, melyet lelkünkben utálunk, vezetni ügye-
keznénk. Nem arra akarunk doctrinát írni, hogy ember-
's kivált honfitársaink tanulják meg a mindent nélkülözés le-
hellen tanát; sőt ellenzőleg azt akarjuk, hogy minden em-
ber törekedjék egyedi függetlenségre, azaz törekedjék an-
nyit szerezni, mennyivel bizonyos (és pedig mindig lehető
legszebb, legnagyobb) életezél eszközzölhessen.

'S épen ezen akaratumk és ohajtásunk érdekében
roszszaljuk

1) Azt, hogy sokan mindenek előtt nem iparkodnak
már akár jövedelem-növesztés által függetlenséget szerezni,
akár kiadásaik csökkentése után függetlenségi ügyöket fen-
tartani.

2) Oda törekedünk a jelen igénytelen czikkben, hogy
azok, kik a „függetlenséget“ megszerezni, vagy azt megó-
rizni azért nem akarták, mert nem ismerték annak egész ér-
tékét, vagyis kiket passivé tartott az „ignoti nulla cupido,“
— mondjuk, oda törekedünk, hogy ezek ébredjenek 's in-
duljanak cselekedni. Mert az idő kérelhetlen, és „halad,“
ha aluszunk is.

Torna megyei közgyűlés. Torna megyének
évnegyedes közgyűlése azzal egy huzamban tartott tör-
vényszéke mart. 14-én fejeztetett be, gyűlések főispán-
helyettesi elnökellet alatt folyván le, melyek rövid vázlatát
következőkben kívántam adni, ámbar a közönséget érdeklő
tárgy kevés fordult elő. A kancellariáról csupán egy ma-
gányügyben érkezett parancs, mely a megye számvevőjé-
nek, ki 1817-ben az éhezők pénztára egy részét kezelte 's
arról készült számadásának aláírása előtt meghalt, örökö-
sei ellen lefolyt 's azok elmarasztaltatásukkal befjeztetett
számadási pert felküldetni rendeli; miennél fogva teljesíteni
határozatot. — A helytartó tanács számos intézvényi kö-
zül következők érdemelhetnek említést; ugymint: a dohány
beváltási árának megszabását hirül adó; — a mértékek he-
lyességére felügyelést rendelő; — a krakói mozgalomk tár-
gyában tételtet intézkedést tudató, — ugyszinte ezek miatt
a katonaság átkelése eseteiben, szokott előleges értesítés
nélkül is, annak ellátatása iránt rendelkező; — a katonaság
számára szükséges lovaknak Magyarországnan is leendő

* Daczára a történeli „mesének“ miszerint NagySán-
dortól csak azt kérte volna, hogy ne vegye tőle azt el, a mit
nem adhat, t. i. hordaja előtt a „napvilágot.“

vételét hirtelöl; Haller Ferencz gróf helyébe bánhelyettség
Haulik György zágrábi püspök kinevezetését hirdető; —
nemes árvák összeírását felkivánósat. Ugyan a n. hely-
tartó tanács egyik intézvényében a felöl értesít, hogy Tót
István nevű, ki az utóbbi katonáállításkor, midőn bizonyos
gyilkosságban csekély részvéte miatt nyomozás alatt állott,
katonának állított, később pedig félévi rabságra itéltet-
vén, annak kitöltése végett a megyéhez leküldetett, más e-
gyed állittatása és sok költségzetés terhe alatt, melyek az
illető helysége rovati rendeltettek; kiállott rabsága után,
viszafogadtatik; más intézvény pedig azt adja tudunkra,
hogy a lábain észrevételettel érdaganat miatt már el nem fo-
gadható: e tárgyban tehát arra kérjük a helytartó taná-
csot, hogy a főhadi tanácsot, mivel a nevezett egyed áll-
tásában a helység nem lehet hibás, a kitett érdaganat pe-
dig, ha ezelőtt alkalmas vala, nem látszik lényeges akadály-
nak, említett kívánságátul ellállásra birni méltóztassék. —
A szesznek élelmi szerekből égetése iránt kelt netalán tiltó
határozat felkivánósára felirjuk, hogy mi nem látván azon
megtöltést sem szükségesnek, sem czélra vezetőnek, tehát
a szeszégetést nem tiltottuk el. — Mosony megyebeli Szai-
da nevű pusztá gyarmatosítását kihirdetelni rendeltük; bár-
csak vagy moldvai nyelvrokonink, vagy felvidéki honfitár-
sainkra vetné figyelmét a gyarmatosító földesur; nem úgy
mint az erdélyi szász pap, ki Németországbul már annyi
idegen elemet csöditett Erdélybe, hogy a bevándorlás fel-
gyesztése iránt már a gyarmatosítóknak maguknak kel-
lett intézkedni, nem tudván az özönöket mind elhelyezni.

Örömmel hallgattuk a fens. nádor azon tudósítását,
miszerint a kamatok be nem hajthatása miatt eddig híjá-
nyosan kiadott Buttlér-alapítvány járandósága ezután a
Ludovica pénztárából fog pótolatni 's egész mennyiség-
ben kiadatik; de még örömebbé szemlélnök magának az
említett intézetnek már valahára az alapítók és az egész
nemzet ohajtása szerinti megnyittatását. A helytartó tanács
a bankjegyek megvizsgálását rendelvén a pénztárnokok-
nak utasításul adatik, az meghagyatott; de az azokkal viz-
szalések által leginkább a tudatlanabb köznép károsul-
ván, annak elháritására, vagy káratlanítására lenne leg-
szükségesebb intézkedni; melynek híján azt sajnosan érzi
legközelebb egy adózónk, ki mult évben Abauj megyében
eladott két ökreért hat darab hamis fizintos bankjegyet
kapván, midőn később azok más által hamisaknak ismér-
tetvén, ökreit visszakivánta, minthogy a bankjegyek az al-
ispánok magányutatisása szerint nádor ő fenségének azon-
nal felküldettek, mindedig vissza nem kaphatta; sőt most
a bankjegyeknek a kereset elintéztetése tekintetiből lett
viszszakérése iránt tételtet felírásunkra azon válasz érke-
zett, hogy e tárgyban eljárásra Abauj megye vagyona uta-
sítva; annak tudósítása pedig a dolog törvényszéki eljárás
alá adva. Így megeshetik, hogy szegény adózónk nem fo-
gván teljesen bebizonyíthatni a bankjegyek azonságát, mel-
lyek ökreiért adattak, tetemesen károsuland. — Szinte ná-
dor ő fensége statistikai adatokat kívánván, lehetőleg tel-
jesíteni fog. —

Nógrádmegyének a Horvát István könyvtára meg-
vétele iránti felszólítására, annak lajstromát kívánjuk kö-
zöletetni, akkor fogván a megvétel iránt rendelkezni. —
Hont levele, melyben a főispánhelyettesi önkény ellen pa-
naszkodott 's magánypeesét alatt kelt ismérletes levél miatt
némellyeket közkereset alá vétetve lenni adja hirül 's hogy
azt a többség magának nem ismeri, értesít, tudomásul
vettük. — Igérhet é boldog jóvendőt magának oly nemzet,
mellynek fia önkéblükben dulkan? — Gömör megye a kö-
vetválasztási zavargás következtében kereset alá vételtet
esendbiztosunk javait zár alá vétetteknek irván, mielőtt
azok összeírását elrendeltük, felvilágosítást kívánunk:
mi uton tételtet az említett javakra zárlat, miután az ér-
deklött félnek Gömör megyében birtoka nincs? — Leghosz-
szabb vitára nyujtott anyagot Pestne megyének ismérletes le-
vele, melyben a kapcsolt részek tartománygyűlésének a
kormány önkényes rendezése, abból a turopoljai nemes-
ség 's másoknak is, kik báni levél által meghíva nem valá-
nak, kizáratása, úgy azon gyűlésnek az anyaországtól el-
válásra czélzó törekvése elleni örködésre szólit fel, egy-
szersmind ő felségének ezekiránti figyelmeztetése végett ki-
küldött választványának el nem fogadatása iránti sérel-
mét panaszozza. Már gyűlés kezdetekor leheté sejtteni, hogy
tüzes esata van készülöben, mert a köznemesség a nagy
sárdaczára is, legtávolabb helységekből is, szokatlan szá-
mal vala jelen; és csakugyan kitünt a pesti levél-tárgyalás-
kor, hogy az a pesti felszólítás pártolásának ellenzésére
csöditett be, mint gyűlésen kívül előadák, levelek által.
Ugye le v e n t e h á t már előre soknál megállapítva,
az egyenes és a tárgy érdemére vonatkozni kellett
határozatot mellözve, az végeztetett, hogy ha jövő ország-
gyűlésen a kapcsolt részek elválsási szándékot mutatnának,
azt követünk egész erővel ellenezzék. Uraim! engedjék meg
azon szerény kérdést: vajjon a köznemességnek a gyűlé-

sekben illy országos fontosságú tárgyak eldöntéséhez, melyek annak fogalmát túlhaladják, sőt más csekélyebbekhez is illy módon használása nem vezet é Lengyelország sorsára bennünket? 's nem magunk assuk é így alá az alkotványt, mellynek bírtokával oly fennen szoktunk kérkedni! úgy hiszem a felelet, — ha őszinte szívből jövend, — igen lesz! — Pest levele után olvastatott Honté és Varasdé, melyek még eddig a törvényhatóságok között kevésbé szokott hangon utasítják vissza Pest föllépését; ezen csak sajnálkozni tudunk, melly sajnálkozás, mint látszott, még a pesti levelet nem pártolókka is közös vala.

Nádor ó fensége 50 éves hivatala ünnepélyének elintézése feletti tanácskozára első alispánunk és főjegyzőnk küldetnek fel; Zalának a nyelvmivelési sopronyi társulat eltiltatása elleni felirata pártolatik. — Szőnyegre került valahára azon kellemetlen tárgy is, melly szerint első alispánunk bizonyos aszszonynak, ki más megyebeli levén, mint le nem települt és rendes foglalkozást bizonyítani nem tudott, 's e' miatt a megyéből általa kiutasítván, bizonyos pártfogás miatt nem engedelmességet, méltatlan megkorlácsoltatásáról vádoltatott, sőt az aszszonynak félté mulva történt halála is azon megveretésnek tulajdonított; azonban kisülvén a nyomozásokból, hogy a halált forró-láz 's legkevésbbé sem a megveretés okozta 's hogy a panasz e redvény törvényszéki eljárásra méltónak nem találtatott. — A köz erő hova fordítatása iránti javaslatlételre megbízott választvány szinte beadá jelentését 's az egész megyében 6447 szekeres és 8776 gyalog napszám levén, ezek egy tized része rendkívüli szükség eseteire hagyatván fel, a többi részint új utak kövezése, részint a régi kavicsoztatására fordítatni, úgyszinté hidak és esaternák készítéséhez alkalmaztatni rendeltettek; a levélhordás, talán, mivel a közigazgatás nélkülözhetlen kellékül vétetett, mint az előfogatóság, leszámításba nem vétetvén. — E tárgy mellett nagy felakadás volt az utfelügyelő híjánnya miatt, mennyiben a közmunkák folytonos felügyelés alatt levén teljesítendők 's azokul számvitel vezetendő; az pedig más hivattal elfoglalt egyedekül ki nem telhetvén: végre tehát abban lón a megállapodás, hogy a mennyiben szakértő egyed felügyelése alatt tökéletesebb munkát várhatni, jövőre a megyei mérnök legyen utfelügyelő és készítettő is, 's azon tekintetből fizetése jobbittatni 's annak helybenhagyására a helytartó tanács megkéretni rendeltetett. — A tavasz nálunk is oly korán állott be, hogy a más évekből egy hónappal is megelőzte, csak később valamely kártékony hideg tönkre ne tegye a meleg által kiesalott növényeket!

L. M.

Pestmegye évnegyedes közgyűlése (vége.)

Olvastatott Részó-Ensel Kálmán folyamodványa, mellyben magát a tisztlt. tiszt ügyészek sorába igttatni kéri. A' rendek a folyamodó kérelmét fens. Nádor-főispánnál annál inkább pártolandónak határozzák, mert erre egy a folyamodónak hiteles bizonyítékokkal ellátott jelessége méltó, mint atyjának Részó-Ensel Sándor tb. urnak a megyei életben olly hosszú évsoron által tanusított érdemei figyelembe veendő.

Mart. 20án mint a közgyűlés negyed napján három megyei körlevél olvastatott fel; Szabolcsé t. i. Baranyáé, és Tornáé. Szabolcs megye híven osztozik Pest megyének ujjabb időben nyilvánított aggodalmában, és szinte sérelmet lát a kormánynak országgyűlés óta létesített rendszere 's ennek értelmében intézkedésiben, ez okbul úgy felírásiban mint követelneik adandó utasításiban ezen alkotmányos szabadságot aláadó kormány eljárások ellen kikelni polgári kötelességének érzendi. Ellenben Baranya megye rendei abban, hogy a kormány most a főispánok helyett administratorokat nevezget saját erszényéből gazdagon fizetendőket, kiknek kötelességök leend minden uton módon jövő országgyűlésen a kormány eszméknek többséget szerezni 's ez által a szabadelvű kérdések igen kívánatos valóslását meghusítani — semmi aggodalmat, annál kevésbbé „sérelnet“ nem látnak; miért is Pestmegyének e tárgybani nézeteiben sem nem osztoznak, sem azokat az országgyűlésen pártolni nem fogják. Ezt Baranya irá, mellynek dombjain jó bor terem 's mellynek megyei épülete a káptalan és püspöki lakokkal szomszédos. Illy értelmű volt a 10 mföldes Torna levélve is; mellyből tudunk adatott, hogy a sérelmül felhozott administratori rendszerben Torna rendei még eddig semmi törvénytelenséget semmi aggasztót nem találtak, azért nem is tartják jónak ellene felszólalni; itéletüket pedig föltötte csak jól meggazdagított tapasztalásaik után mondandják ki.

A magyar gazdasági egyesülettől érkezett háromrendű levél meleg részvétellel tárgyalatott, mi nyilvános jele annak, hogy ns Pest megye rendei akkor, midőn alkotványosságuk fölött éber lélekkel őrködvé — ennek megtámadtatásakor férfias szót emelni tudnak annak bizonyításul, hogy ők élnek még; egyszerűs mind arról sem feledkeznek meg, mi a nép anyagi jólétét akár közelről, akár távol-

ról érdekl. A m. gazd. egyesület a marhatenyésztést szinte egyik szép feladatául tűzte ki 's hogy e' mezőn minél nagyobb ösztönt ébreszsen hazai tenyésztőinkben, jutalmakat alapított, ez általkeltős céltz gondolván elérni: egyik a nyertes félnek jutalmi nyeresége, a második — mi ennél sokkal nagyobb, az: hogy a marha jobban ellátatik, nemesb és tökéletesb alakban vezettetik időnkint közszemlére, mi által mind a földészet mind a kereskedés 's különösen a köz-nép vagyona csak gyarapodni fog. Az említettük levél elseje különösen a szarvasmarha-tenyésztők jutalmaztatását tudatja: kérvén a megyét, hogy a keblében létező marhatenyésztőkkel a felállított jutalmazási rendszabályokat, határidőt, 's a jutalmi osztályozást tudatni sziveskednék; második pedig a lónemesítés tárgyán alapszik, melly szerint a kanczacsikok kiállítatása 's fokszertű jutalmaztatása hirdettetik szinte azon kérelemmel, hogy a megye ezt is, mint az előbbi a nép tudomására juttassa. Mind két levél illő köröztetés végett a járásbeli szolgabírának kiadatni rendeltetett.

A harmadik levél több oknál fogva nem részesíthetett illy egyenes pártfogásban. E levélben az egyesület felszólítja t. i. a megyét, hogy az általa tervezett ollyan középületre, mellyben az egyesület némely tisztviselői lakást nyerjenek, a különzaki kiállításoknak alkalmas hely adassék, az annyira szükséges leczkék, szakmabeli felvilágosítások tartathassanak 's végre a helybeli és vidéki gazdáknak érintkezési gyűllyhelyül szolgáljon — saját nemesi pénztárából, bizonyos öszveget rendelni kegyeskednek. A' rendek, habár illy középület szükségét nemesek elismerik, hanem érzik, mind a mellett nemesi pénztárából, melly annyit rendkívüli kiadással van terhelve — a segedelmezést nem rendelhetik, de kiadják az egyesületnek adakozásra felszólító ívét járásbeli szolgabírának köröztetés végett, hogy kiki egyedi adakozással járuljon a közhasznu vállalat gyámolítására, melly mindössze is csak 60—70 ezer pfrba kerülend. Reméljük nem fog ez Mátyás szobra sorsára jutni, minthogy 30 ezerrel kevesebb a kívántatóság.

Ráczkevi városától szinte érkezett két levél, de tartalomra nézve egészen ellenkező értelmű. Az elsőben a város polgármestere néhány társaival Albert és Mátyás királyaink privilegiumira hivatkozik, mint mellyek szerint a nevezett város folyton és pedig joggal bírt rendezett első bíróssággal, 's ezen minőségét némi változásokkal mind e napig megtartá. Ebből a város előkelői azt magyarázzák, hogy a tanács örökös, azaz ennek tagjai ha egyszer megválasztattak, ezen hivataljokat holtig viselik; ezen hibás nézetnek tulajdonítható tehát az, hogy a több évvel ezelőtt megválasztott tanácsbeliek részint úgy előregedtek, hogy hivatalbeli eljárásaik kellő viselhetőségre elégtelenek, részint pedig kihaltak, 's helyeik még sem pótolattak helyettesítés, annál kevésbbé választás által; így történt, hogy reform. választ követők jelenleg már ninesenek is a tanácsban képviselve. Illy helyzet a polgárság néhány dicsőibbeit — miután honn mire sem mehették, arra bírta, hogy a megyét tisztújítás-tartásra kérték meg, előadva az okokat is, mik ezen tisztújítást okvetlenül megtartandónak sürgetik. Természetes: hogy e' kérelem az illető polgármesternek et similibus nemetszett, sőt mérgeledésükben annyira mentek, hogy ama kérelem meghusítása végett e' gyűlésre benyújtott levelükben a tanács mostani állását annyira helyesnek vallják, hogy a kérelmezőket csak nyugtalanásig vihették tisztújításkérő kívánatukra; ezek közül néhány megnevezetük 's polgármesterileg közvetlenül városi pártitóknek bélyegeztetnek. A' rendek e' két ellenkező értelmű levélből leginkább annak jöhettek tudomására, hogy Ráczkeviiben csakugyan rendtelenség van; minek is kipuhatolására Nyáry Pál m. alispán elnöktele alatt B. Gy. és M. J. thirákat küldik ki olly meghagyással, hogy a bonyolult ügyet minél előbb bevégezni ügyekezzenek. E' tárgy befejeztetése után Cz. A. h. ügyvéd folyamodása olvastatott, mellyben folyamodó ügyvéd ur kifogást tesz az ellene eljáró másod alispán 's egyéb thirákat ellen, kik t. i. az ügyvéd némely fogásának fölvilágosításához jelesen láttak; kiket tehát ezen hivataluktól elmozdítatni 's részére más bírót rendeltetni kéri. Egy tb. itt sérelemkép emelék ki a folyamodás azon pontját, mellyben a megyei tisztviselők ellen kifogás tételik azért, mert ezek mint az alispán alárendeltjei, szabad véleményét nem mondhatnak. Ezigen hamis doctrina, egészen illő a folyamodó jelleméhez, ki még ezenkívül azt kérte, hogy a kereset személye ellen rendeltetnek meg. A' rendek a felhozott kifogásokat részint nem ide tartozóknak, részint alaptalanoknak találván, minthogy a folyamodó ügyvéd több eltérő, gyakran ellenmondó feleleteiből annak némileg érdekeltége tűnnék ki, ennek kitudásában pedig másod alispánunk épen olly módon járt el, melly már több illy bonyolult esetre csakugyan fényt terjesztett; tán ettől tartva tette folyamodó is felhozott kifogásait. Ezeket szemügyre véve a' rendek nevezett folyamodást a folyamodó ellen ne tán elrendelendő perre utasították. Voltak még egyéb folyamodványok is ezen ügyvéd

ellen benyujtva, mellyekből meg leheté győződni, hogy nem mozog falevél szellő, vagy érintés nélkül.

Majd a Helyt. tanács intézvénye olvastatott, mellyben megengedi a megyének, hogy a katonaság számára kemény fa helyett puha is elfogadtatik, a faminóság mennyiség által pótoltatván. Nádor ó fensége pedig megígéri méltóztatott, hogy a nm. m. k. Helytartó tanácsnál előmozdítandja Pestmegyének azon fölrátát, mellyben a kecskeméti járás számára még egy csendbiztos rendszeresítése kéretik. A' tartományi főbiztosság felszólítja a megyét olly intézkedések tételére, mellyek szerint az adózók a gyakori futárokat, ha t. i. postalovak nem győznék, haladéktalanul szállítsák. E' felszólítást Pest m. elfogadá, de úgy, ha megfizettetik a szokott postabér. A' megye részire szükséges famennyiség megszerzésére másodalisp. bizatott meg. A' gr. Batthyányi Kázmér által megküldött „Robot és Dézma“ című könyv rendelt helyére tétetni határozatott. Ezekentul csupa magánügyek tárgyalatását folytatták. K. P.

Esztergom v. megye közgyűlése. Mart.

31kén az új rendszertől iszonyodók örömeire van szerencsém irhatni, miként ma alkotványos ősi jogainak gyakorlat által is megerősítésére a megyei tanácskozásokat fm. herczeg-prímás mint „örökös“ és „valóságos főispán“ elnökségével vezérteni méltóztatott. Már ennek esupa híre is öröme gerjeszté a megye rendeit 's küldöttséggel hívák meg a közösen tisztelt főispánt a megye teremébe 's a nyomban érkezett szinte szűnni nem akaró éljenekkel, majd üdvbeszédekkel fogadák. Fontosb tárgyai az első napi tanácskozáson: 1) felolvastattak ns Pozsony, Pest, Zág-ráb, Varasd és Hont megyéknek a horvátországi tárgyakban, és a megyei küldöttségeknek ó Fölsége elibe juttatás végett akadályoztatásuk miatt érkezett levelei, mellyek jó hoszsan farsztván a KK. figyelmét, még sem voltak képesek lelankasztani az ügy iránti buzgalmat, ugyanis első A. M. emelt szót, kívánva hogy legyen józan ellenzék, miszerint eszmesurlódás által tisztába jöjünk; de nem helyesli, hogy az kormány iránti bizalmatlanságot terjeszsen, mire az új rendszert és horvát ügyeket szokták ujjabb időkben elégséges ok nélkül használni. Nem név, hanem morális erő adhat nyomot a kormánynak. Egyenesen a horvát ügyekre vonatkozólag mond szónok alispán, egyes törvényhatóságoknak talán egyoldalú előadásin nem indulhatván, régi okserű határozatunktól nines okunk elállni; újságcikkeket hoznak fel, 's ez különös, miután az ellenzék szorgalmaz legkivált szabad sajtót 's különös azért is, mivel ó fölsége kormányja az illető könyvvizsgálót azokért meg is feddette; éneket hoznak fel, pedig hazánkban is költöttek exaltált emberek, daloltak cortedek tulesapongólag, a nélkül hogy ezek megfeddése az ellenzék által szorgalmaztatott volna; a bánhoz intézett levél csak kérdés, mellyre a feleletet nem tudjuk; a mit egy diák fiúcska atyjához írt, ez figyelemre sem méltó szegény adat; Mátyás királynak okleveleiben jegyzett „communi voluntate“ épen úgy nem biztosítja a turopoliaiaknak egyedi szavazatjokat a tartományi gyűlésen, miként a mi országgyűlésinken e' kifejezés nem jelenti azt, az ítélmester iratában foglalt „votum pluralitate“ mit jelent ez diétánkon? Itt szónok véleménye szerint a kormány helyesen intézkedett ekkor 's azért több megye köszönő felirást küldé ó Fölségéhez. A' pest- és pozsonyi küldöttségek el nem fogadtatása iránt: nines arról szó, hogy ó Fölsége nem akarja elfogadni a megyék küldötteit, csak ünnepléses formalitásokat követel, millyeket mi magányosak is megkivánunk; azért az illyak tárgyában felment választványok visszautasítását miatti senki sem látott sérelmet. b. R.S. kanonok: az izgatás szelleme, melly P. és Pozsony vármegyék leveleit jellemzi, sérti kebleinket, kik a kormány loyális lelkületét tisztelni szereljük; úgy látszik az ellenzék ezennel elárult rosz taktikájával jövő diétán meg akarja ismét buktatni a legüdvösb kerkérdéseket. A' küldöttségek elfogadtatása iránti 1770ki k. rendelvény morgás nélkül elfogadtatott a megyéktől, mert az illedéket (decorumot) átlátták 's azóta sem keletkezett ez iránt törvény; sőt az 1791, 1806, 1825ki kir. rendelet, jelesen a sérelneket fölterjesztő iratokra 's levelezésekre vonatkozó különösen Pestmegye által örömmel fogadtatott; a felhozott 1486ki 64k t. c. csak arról szól: quando deput. ad Regem mittere soleant, de milly módon? nines meghatározva; különben is régente inkább kard- mintsem tollforgatásban gyakorlott őseink, természetesen szóval kénytelenítették élni, midőn most a körülmények változtak, mellyeket a szokás is gyámolt, mert a megyék ezekhez már is alkalmazkodtak, azért ó nem lát sérelmet. A' horvát ügyekre vonatkozólag előtte szólnak nézeteiben osztozik, azon hozzáadással: hogy ha minden nemes egyedi szavazattal bírna a tartománygyűlésen, a megyei küldöttek nullificáltának; régi okirataikban így nyilatkoznak: nos per comitem nostrum; bácsi főispán mint kir. biztos a turopoliaiak saját jegyzőkönyveikből kilátta, hogy a tartománygyűlésen soha sem bírtak egyedi vokssal; azért szónok oda szavaz, hogy ezt tudomá-

sul vegyük 's ohajtja, hogy ne tétovázzunk az örökös igazság mezején, hanem haladjunk a nemes bizalom ösvényén.*)

— M. I. tb. a' horvát bonyolult ügyön a' mult országgyűlés sem tudott eligazodni, a' kezeink közti oklevelekkel mi alig mehetünk valamire; azért a' horvát atyafiakkal kezét fogva, egyetértéssel távolítsuk el az ingerültséget; ha jövő hongyűlésig tisztába nem jónének az ügyek, lesz alkalmunk követeinket utasítani. — A' deputatiókat illetőleg, 1830ban is tisztelgő választványok készülvén ő Főlségéhez, nádorispán ő fensége által az el nem fogadtatásról értesítettvén a' megyék, fenakadás nélkül beléegyeztek; minden törvénynek és törvényes eljárásnak megvan szertartása 's ez szükséges, mert ha kedvére járulhatna mindenki a' Főlség elibe megszóktathetnék, az alkalmatlankodók a' fejedelmet is; azért ő nem lát sérelmet itt 's az ellenzék erőködése a' laptalanok. Nem akarja szónok sérteni a' küldöttség derék férfait, de szerinte ott kezdődött hibájok, midőn a' nádori és korlátnoki intézés ellenére is fölmentek 's tetézték a' hibát azért is, hogy német iratokat hagytak hátra; kinos lehetett ekkor helyzetök, mint azon poetáté, ki az utolsó cadentiát legrosszabbul danolja el 'stb. — J. V. az előbbieket rövid helyeslése mellett egyvonalba teszi a' turopolyaiakat más nemzetekkel, ők volnának az egyetlenek, kik tartománygyűléseken egyedi szóval bírnának; az idők változtak, hajdan Rákoson is másként folytak az országgyűlések 'stb. — B. J. tb. fájdalommal néz a' honfi jövőnk elibe, ha látja zavarainkat, az éjszaki őriást, a' szétharapozó vallástalanságot, a' nemesség gyengülését, az idegenek szaporodását 'stb.; előbb örült, ha az oppositio, mellynek ő is tagja, egy kis zajt ütött, de most egyetértést igényel helyzetünk; most a' kormány iránti bizalmatlanságra ingerelni ezáltalanság, mikor a' kormánnyal egyetértve kellene cselekednünk; nézzünk a' szomszéd Galliciára, a' parasztság ura ellen kelt, azért okulkunk, ne sérelmeskedjünk, hanem a' népjogok, népnevelés terjesztésére egyesüljünk, 's kormánnyal együtt működjünk; e szerint a' haladás emberének nem a' consequentia, hanem a' meggyőződés kalauza; ha az oppositio a' jelennek új intéseit látja 's még sem akarja egyesülni, esztelen volna; irkáljanak a' nyomorult ujság-firkászok szemelyem ellen, mi nekik tetszik, gyáváknak tartom, ha itt szembe nem szállnak; annyi bizonyos, hogy az oppositio keblét a' szentlélek szállta meg, szónok Deák Ferencz hazánkfiától hallotta, hogy egy vasutvonalkáért minden sérelmet odaajándékozna a' kormánynak 's igaza van; ne rágódjunk tehát a' sérelmeken, alkotványunk e' rozsdán, hanem magunk közt egymással és kormánnyal egyesülve, a' népjogokat és köziót terjesztve biztosítsuk jövőnket és jólétünket. Ezek után a' fm. herczeg-elnök a' harsány szavakban nyilvánult többséget így öszpontosítá: szívemből kívánom, hogy a' sérelmek tömege apadjon le, mi megtörténék, hogyha ezek ott nem kerestnének, hol nem is léteznek; a' kérdéses tárgy két pontra vonatkozik: 1) a' zágrábi kérdés, melly már az országgyűlésen terjedelmesen tárgyalatott, utóbb ben Horvátországban is meghányatott, még sem jöhettek tisztába vele; ily állásban nehéz valamely részre hajolni, hanem a' kormányi eljárásban bizakodva, a' régi határozat mellett tanácsos megállapodni; 2) a' pesti és pozsonyi választványt illetőleg több böles észrevétel szerint nem levén főn sérelem, annál kevésbbé, mivel ha az ellenkező véleményű hazaflak szinté kívánták volna ő Főlségét fölvilágosítani, hova vezetőndő vala ez, így igen bölesen törvényes uton hallgattatik ki mindkét rész 'stb. ezek után határozatba ment: „A' fölolvastott levelekbe foglaltak által sem vezéreltetvén a' KK. és RR. ellenkező meggyőződésre, ezen felszólításokat m. é. 3017 szám alatt kelt végzésük nyomán tudomásul veszik; mi pedig ns Pozsony és Pest megyéknek az iránti felszólalásit illeti, hogy a' többször érdekelt horvátországi ügyekben ő Főlsége fölvilágosítása végett kinevezett küldöttségeinek ő Főlsége elibe juthatásuk a' kormány által megátoltatott: miután kétségtelen az, hogy a' rendes és alkalmasság talált fölírasi törvényszerű ut melöltével a' különféle színezetű de egyenlő jogot igényelhető küldöttségek által eszközözendő értesítések, főleg ha ezen utat egyik megye példája után indulva, a' többi törvényhatóság is gyakorlatba venné, a' dolgok helyes végzésének inkább akadályára mint előmenetelére szolgáltatnának alkalmat, ns Pest és Pozsony megye e' részbeni nézeteiben is annál kevésbbé osztozhatnak ezen megye rendei, mivel azok küldöttségeinek is ő Főlsége elibe juthatása nem egyáltalában, hanem csak azon oknál fogva volt akadályozva, mivel a' kiküldő megyék a' kiküldést e' tárgyban az 1770d. évben kibocsátott k. rendelet melöltével az e' részben még tisztelkedő küldöttségeknél is gyakorlatban volt szokás szerint följelenteni, a' mit mégis megkivánni ő Főlségének teljes joga van, elmulasztották, ide járulván még az is, hogy a' törvényhatóságoknak a' törvény-szabta fölírasi uton ag-

*) Ha bár ez helyes is, azért nem administratív, hanem törvényhozási uton tétethetik csak intézkedés; mert minden coordinationalis kérdés ide tartozik. Szerk.

godalmaikat, kérelmeiket ő koronás Főlsége elibe terjeszthetni az alkalom és mód e' mai napig is akadálytalanul fönmaradt 's a' küldöttségek ő Főlsége elibe nem juthatásának néhány év előtt is előfordult esetei a' rájuk következő országgyűlés által sem terjesztettek föl sérelmül, ezen megyei RR. kinyilatkoztatják, miképen ns Pozsony és Pest megye küldöttségeinek ő Főlsége elibe nem juthatását az előszámlált tekintetknél fogva sérelemnek nem tartják. — 2) Ő es. k. Főlsége országunk nádora f. é. böjt más hó 14kén 562dik sz. alatt kelt kegy. levele felolvastatván „ezen megye RR. e, noha ő es. k. Főlségének hozzájuk bocsátott k. levelében kinyilatkoztatott azon magas akaratját, miszerint 50 éves hivatalkodása ünnepélyének elrendezése iránti tanácskozás végett Pestre követeket a' fenforgó fontos tekintetknél fogva ne küldjenek, azon mély tisztelettel vezéreltetve, mellyel iránta mindenkor viseltettek, teljesedés nélkül nem hagyhatják, azon hálaérzetüket mégis, mellyet mélyen tisztelt ő Főlségének élte tavaszától fogva jelen időig a' háborúk viszontagságai és béke malalaszjai között a' magyar hon javára szakadatlanul szentelt gondjai és fáradsalmi kebleikben elolthatlan tiszta lángra lobbantottak, 's mellyet még utódaikra is örökségül álbocsátandak, ő es. k. Főlsége előtt felírás által ismét kijelenteni határozták, kinyilatkoztatván ez alkalommal azt is, hogy ő Főlségemagas érdemei iránt, mellyek a' magyar nemzetenél örökké fönmaradandó emléküket már maguk is kivitták maguknak, viseltető hálaérzelmek örök emléke fön tartására áldozatok is készek tenni.“ (Vége következik.)

Kis-kunság. Fenyítő törvényszékeink april elején folytak le, a' kun büntető törvény szigora hamis aprili tréfa volt némely raboknak. Elég helyesen, ideje is volna már egyszer megyénkben is, hol a' személy- és vagyonbátorság most lehető rossz lábón áll, kellőleg fékezni vagy épen kitépni a' gyomot, melly vettelen is buján tenyészik. A' bűn gyöke ezer águ, ágait buján terjeszti szét, gyümölcsöt jó és rossz időben egyiránt terem, ez irányban kísérhetnék meg kis kunhivatalnokaink erélyeket, míg a' politikai uton rémekről álmadoznak, mellyek nincsenek, ez uton szerezhetnének érdemkoszorút, ezeket nehezebb is volna elperelni tőlök, mint adómentességüket. A' közbátorság feletti örökös első kötelessége minden törvényhatóságnak, szerintem minden legkisebb ilyes tény gyors és szigorú nyomozást igényel, többet mint az annyira kárhözottat belrendezésimozgalom, még is tagadhatlan tény, hogy míg a' bűnvádak halmozva heverték orvoslattalanul, addig a' nem törvény-szabta büntetések igaztalan szigora érdemtelennül sújtott olyakat, kik megyénk avult békéjé tisztátlana intrigans szerepét betanulni nem akarák, de ezeknek is megkelle történnie. Mi politikai szembeütést játszottunk, tapogatva járunk elé 's hátra, nem látva a' helyet, hova lépünk, gyánkezek vezetnek bennünket 's azt veszszük észre, hogy ismét ott vagyunk, homán kiindulánk; ily értelmében a' mozgásnak haladunk tehát, úgy mint az egykori vak, ki botjával keresé a' világgóságot 's verembe esett. —

Lefolyt fenyítő törvényszékünkön a' bünt ezer alakban láthatók, szomorú tapasztalás! melly oda vezet, hogy megyénk személy-és vagyonbátorság tekintetében hanyag rendszerrel bír, téres pusztákat bírnak közönségink, mellyekre csak néha téved a' bátorsági biztos egy két emberével, ezekkel is nagyobb erő ellenében mitsen tehet; kiki legközelebb áll magához. Nézzük közönségeinket ily rendszer mellett, hány békés ház raboltatott ki már, mellynek gazdája azon nyugodt 's boldog hiedelemben élt: „viselem a' közterhetek, lefizetem adomat, álló tehát, hogy ezen jókért a' törvényhatóság örökösöké vagyonom és személyem fölötté boldog hiedelem! úgy kellene lennie, minden törvényhatóság jogai mellett kötelességei is megvannak, mellyek kivívásához alkalmazott erejének kell lennie 's; ha nincs — saját büne. Míg más megyében minden lehető lépést megkísértenek gátolndók a' bünt terjedésében, nálunk csupán törvényszékeink szigorát használják a' helyett, hogy téres pusztáinkon ébren öröködnének 's újabb r.szab.kat alkotnának, vagy — mint szomszéd Pest megye, szaporítják a' bátorsági biztosokat. Ugyhiszem hallgatag közgyűlésinken mind ezt megtehetnék, így tán egyuttal szóra is hoznók azon városi küldöttinket, kik közgyűlésinken naponkint nagy tehetőséget fejtenek ki a' hallgatásban. Szerintem a' büntetések bármily magas fokozata és retentősége, míg alkalom és tér van tételni azt, mi a' közbátorságot veszélyeztetheti, oly szer, mellynek hatása nincs, 's ha van, igen kevés, mint tapasztaljuk, ezért volna szükséges célszerűbb intézkedés.

Egy kis kun.

Erdélyi ügyek. Kraszna megyének évnegyedes közgyűlése mart. 10én nyilatott meg főispán-helyettes ő m. g. elnökte alatt; melly alkalommal — miként a' M. és J. levelezője írja, következő tárgyak vétettek tanácskozás alá: 1) Olvastatott a' főkormányzéknek tavalyi 8290 szám alatt kelt rendelete, mellyben e' megye rendei a' még kinheverő udvari és főkormányi díjak fölvétele tárgyában

feltelirátára válaszolólag a' több ízben leirt 's legfelsőbb helyben hagyást nyert kormányzékai rendelvények megtartására oly meghagyással utasítottak a' megye rendei, hogy minden kinheverő díjat felvételvén a' királyi pénztárba szolgáltatni 's erről tavalyi sept. hó végeig a' megye magát igazolni köteleztetik. H a t á r o z a t: Miután a' megye rendei ezen semmi törvényen nem alapuló díjak felszedése alóli felmentetésök iránt már több ízben tett alázatos felterjesztéseik ohajtott sikert ez uton mindedig nem nyerhettek, sőt azoknak további felfüzdését is rendelő kormányzékai intézvények a' rendeletből érthetőleg — már legfelsőbb helyben hagyást is nyertek — nem maradt egyéb hátra, mint ezen törvényeink ellenére ejtett sérelmet orvoslás végett a' legközelebb tartandó országgyűlésre követeink által felterjeszteni; addig teljesen remélvén e' megye rendei, miszerint ő felsége ezen nyomasztó terheltést — legalább az adózókra nézve megszüntetni f. g. 2) Olvastatott a' főkormányzéknek tavalyi 10,927 sz. alatt kelt rendelete, mellyben az ország főorvosa számára ő felsége k. k. válasza által helyben hagyott, és megerősített utasításnak egy példánya szükséges tudomás és az illető rendes orvos és sebészek értesítése végett megküldetik. H a t á r o z a t: A' leküldött utasítás 12ik pontjára, mellyben az orvosi állomások betöltése a' megyék szabad választásának elkerülésével — ezeknek csak kijelölési jogot láttatik fenhagyni — a' kinevezést pedig az országos fő orvosnak a' k. kormányzékhoz teendő ajánlás utján hagyja fen, tisztelettel megjegyzik a' megye rendei: hogy a' megyei rendes orvosok választásában mindedig folyton gyakorlott jogukhoz ezutánra is szorososan ragaszkodnak, a' mennyiben pedig az érdekelt utasítás csak egy példányban küldetvén le — a' több egyedből álló orvosi személyzet közt ki nem osztathatik: kérsék meg a' kormányzék, hogy az irt cézra ezen utasítást több példányban leküldeni méltóztassék. 3) Az írószerek árának megkettőztetését engedélyező kormányzékai leiratra határozatott, hogy — a' mennyiben ezen rendelet által az írószerekre rendszerített általános mennyiség kétannyira emellett, ezt tudomásul veszik ugyan a' rendek; de a' mennyiben köztudomás és tapasztalás szerint az e' részben eddig és naponként emelkedő szükség fűdőzésére a' k. megrendelt 45 fr. legnagyobb takarékoság mellett sem elégséges, szükségesnek látták a' megye rendei — e' tárgyban mult évi nov. 13áról ő felségéhez intézett, de a' most olvasott rendeletben a' k. kormányzék által visszaküldött alázatos felírásukat — a' következőleg történtek megfajtését magában foglaló egy kisérő levél mellett a' kormányzékhoz azon kéressel küldeni viszza, hogy azt ő felsége elibe hatályos pártolása kíséretében fölterjeszteni sziveskedjék. 4) Olvastatott a' kormányzéknek azon rendelete, mellyben e' megyei közgyűlésnek mult évi nov. 13áról a' hajduk száma szaporitattása tárgyában kelt felirátára válaszolja: hogy mivel a' hajduk bére az általok egy egész esztendőn keresztül teendő szolgálatra van kiszabva — a' mostan meglevő hajduk folyton tartoznak szolgálni. H a t á r o z a t: az e' tárgyhoz tartozó adatok előkeresése tekintetéből jelen tárgy a' később tartandó ülésre tétetik át.

A' dézsi martiusi vásár egyike volt a' legsilányabaknak 's az árus több, mint a' vevő, miért is délutáni 2/3 órakor az egész sokadalom szétozolt, a' marhavásár még legjobban ütött ki; egy pár jó ökörnek ára 450vfr. a' közezszerű 300 vfr. volt. Buzának vékaja 4 vfra hágott, minek oka az, hogy a' gazdák nem hozták gabnájokat piacra, tartván a' nagy árviztől, 's az ezt követő drágaságtól, mert a' kárpáti hegyek rakvák hóval, jelesen — egy Oláh-Lápos vidéki vásárló azt beszélt, hogy Oláh-Láposbányán ké t ö l n y i magasságu hó esett, melly a' bányászokat szobákból kimehetésökben megátolta. Kapnikbányán is hasonló nagyságu hó esett; 's a' hegyekről oly sebességgel hömpölygenek a' hógomolyok, hogy házakat rontanak; három egyed ily módon veszett el; 12öt pedig a' hó temetett el. Ott a' buzának köble 20 fr. sejtátheti az árvizet, igen a' drágaságot is.

Végül megemlíjük a' tövisi nevezetes eseményt is. Itt t. i. az élet ifju baráti a' hosszú farsangot vígan lejtven át, ugyanannak feleziczómozott képét hamvazó-szerdán zene és énekszó kíséretében a' helységet keresztül metsző folyamba indultak elmetni. A' menet sajátzerű 's ritkaságánál fogva vonzó volt; ez tehát 's épen vásári alkalom okozá, hogy a' temetkezési kíséret egyszerre végtelen tömeggé alakult; a' kíváncsiság minden szemlélőt a' folyam partjait öszszekapcsoló gyenge hidra erőtetett, gyönyörködésül az új szertartáson; a' hid nem bírván a' szokatlan terhet megtartani, öszszerozott, 's az ujongó közönséget a' vízbe szállítá; sok fej betörött, sok láb kifízamodott, 's majd minden száj felkiáltott: a' ki másnak vermet ás, maga esik belé.

Magyar tudós társaság. Enlékezettel hozták, hogy az akademia XV. és XVI. gyűléseiből a' következő jutalomkérdések vannak függőben, u. m.: — I. A' nyelvi-

tudományi osztályból: 1. Adassanak elő a polgári szónoklat kellei és hibái, bel- és külföldi példákkal felvilágosítva; továbbá azon eszközök, melyek annak kellő kiképzésére szolgálhatnak. — 2. Adassék elő a magyar szógyűjtemények és szótárak bírálati története a szógyűjtők és szótárírók rövid életrajzával együtt, a legrégebbi időktől maig. — II. A' philo sophi a i o s z t á l y b ó l: 3. Adassanak elő bírálatilag az új kor legnevezetesebb philo sophiai rendszerei, s fejtsék ki okokkal támogatva: melyik ígér közölök legnagyobb sikert a tudományok és társadalmi élet kifejlődésére. — 4. Adassék elő azon hatás, melyet jelenleg nálunk a népnevelés az alsóbb néposztály erkölcsi ségére gyakorol, és terjesztessenek elő azon módok, mik szerint népünk erkölcsi nevelése tanodákban és tanodák kivül czélszerűbben intézethetnék el. III. A' történet tudományi osztályból: 5. Készítsék bármely, még eddig külön le nem írt, magyar birodalmi vármegye, vagy terjedelmesebb vidék, vagy nevezetesebb város történeti, földirati és statisztikai leírása; oklevelek és egyéb eredeti és hiteles kútfők szerint. — 6. Adassék Magyarország török hatalom alatt volt részeinek akkori földirati és polgári viszonyainak ismertetése, térképpel. — IV. A' természet tudományi osztályból: 7. Határoztassanak meg vegyfontások s gyógygyakorlati adatok nyomán a nevezetes honi ásványvizek gyógyjavalatai; miképpen lehetne azokat netalán létező hűjányaikra nézve orvosi rendőrségi tekintetben használhatóbbakká tenni; továbbá adassék elő, melyekkel lehetne azok közül a külföld legnevezetesebb ásványvizeit teljes sikerrel pótolni; végül említessék meg, mik történetek irodalmi tekintetben eddig e tárgyra nézve. — A' 21. sz. alattiak jutalma Vitéz alapítványából 30 arany, a' 4. számúak Gorove alapítványából 200 ezüst ft; a' többiek 50 arany az academia részéről; mindnyájokra pedig a' versenyzés határnapja 1847. martius 31-ke. Tudtul adatik egyszersmind azon két névtelennek, kik az 5d. sz. alatti tételre, hihetőleg tévedésből, már most küldötték be munkáikat, hogy azokat, ha kívánják, netalán javítás vagy bővítés okáért, a' titoknoktól visszavehetik. Kelt Pesten, april 4. 1846. D. S c h e d e l F e r e n e z t i t o k n o k.

Tornamegyéből mart. 18. A' mostoha sors keze alig súlyosodhatott valaha valakire nehezebben, mint Tornamegyének székvárosa után legnépesebb Görög nevezetű helységére, a' melynek mintegy 5 év előtt közel fele a' pusztító lángok martalékává lett, mult évben pedig nemcsak az ország szerte érzett példátlan esőzés, hanem azonfelül jégzápor által is majd minden termésétől megfosztván, tegnap valószínűleg tűzei vigyázatlankodásból s leghihetőbben pipából, midőn a' lakosok nagy része épen a' közel tornai vásáron távol, más része pedig mezei munkán vala, ismét tűz támadván, pár óra alatt 79 lakházat, közel annyi kamrát, 72 ólat, 19 esürt, 76 darab marhát, s a' szerencsétleneknek többnyire minden élelmét, takarmányát, sőt vetnivaló tavaszi magvait is elpusztítván, a' helyét hitvallásu községet templomátul s iskolaházátul megfosztván, szomorú állapotra juttatá annyival inkább, mivel a' közönségesen érzett szükségben a' segíteni akaró emberbarátok tehetése sem felel meg a' szánakozó szív buzgalmanak; s ha csak a' hazának távolabb s áldottabb vidékeiről is nem nyújthatik e' nyomorra jutottaknak segély, sokan nem fogják annak súlyát elviselhetni: részvétre hívok tehát fel mindent, kinek szívé érczékere nem borítja s ki felebarátjának nyomorát tehetése szerint enyhíteni emberi kötelességének ismeri; mert legyen bár egyesek csekély adománya, de ha sok kevés összefoly, mégis jó részben segíthet a' szerencsétleneknek, kik némelyikének rajta volt öltönyénél egybe nincsen; — a' tisztelt szerkesztőséget pedig, *) valamint a' többi hírlap t. cz. szerkesztőségeit is tisztelettel kérem, méltóztassanak e' felszólítást becses lapjaikba felvenni, egyszersmind a' leirt szerencsétlen görgegyek számára aláírási ívet nyitni, a' begyülemelő segédelmet pedig, bármely biztos úton hozzám juttatni. L o v á s z M i k l ó s. s. k. Tornamegye főszolgabírája.

Budapesti napló. (April. 9-ken.) A' fáradhatlan nagy hazai Széchenyi István gr. e' napokban megjelenendő röpiratot boesát közzé: „Balaton gőzhajózás” cím alatt; melyben kellő és illő czélra irányozza főleg balatonvidéki honfoglalásunknak tétovázó szeméit e' szép reményű vállalat létesítése végett. — Sajtó alatt izzad Schultz testvérektől ily című munka: „Világtörténeti elbeszélések” korosabb ifjúság számára, hazánkat illető legjobb kútfők után szerkesztve. Szerzők e' műről szép és alapos reményt támasztanak az olvasó közönségben. Jelen munkájok linom nyomtatott velinen mintegy 28 ívet teendvén hazánk jelesb néhány korfiai ábrázoló cím- s két más történeti képpel díszesítve előlitzetési áron 1 ft 30 kr. későbbi bolti áron 2 ft p. pbe kerül. Az előlitzetési pesti Medárdvásiáig tartván s egy ív szerkesztőségünkénél is letéltvén aláírásokat szívesen elfogadunk.

— Ismerünk egy pár tősgyökeres magyar urat, kik nemzetünk sorsosinál szokatlan takarékos gazdálkodási rendszerrel szép vagyont szerezvén magoknak, e' mellett azon nézetnek is hódolnak, hogy bármely élvezetért nem méltó meghatározott pénzösszeget kiadni, ha az egyszersmind nem olly tartós, miszerint az embernek ne jusson kedve s ideje költségét megbánni; különösen, bár hazai tárgyú színi előadásra 3—4 felvonásos játékokért nem igen szívesen fizetik a' naponkinti szokott belépti árt; azért jobbadán olly darabokat szokásuk meglátogatni, melyek 5. v. előjátékkal 6 rendű felvonatnak elő. Mult szombaton ily alkalom nyílt nemzeti színházunkban mindazoknak, kik látványokat illetőleg az említett férfiakkal rokon s nem rokon gondolkodásuk: akkor került ugyanis színre „Mari, egy anya” népből drama 5flv. előjátékkal 1 flv; tehát összesen 6 felvonás. A' mi ugy látszik arra volt szánva, hogy a' közönség általa külföldi színpadok példájára hosszadalmas előadásokra s talán két három színdarab végig nézésére szoktattassék. Es ez esti kísérletet sikerültnek mondhatjuk, mert e' valódi drámai becsesel bíró francia mű, a' felvonási közők kelletlen nyújtása mellett is feszült figyelmében tartá a' szép közönséget; főleg pedig az anyaminta Latorfalvi Róza lelkes játéka után, késő este megelégtülve hagyók el a' színesarnokot. A' színház e' nagy léten szokás szerint zárva lesz. Benne azonban nagy munkásság fog uralkodni újabb szerű kidiszított s főleg a' zárt székely kényelmesbítettése miatt. Husvét másodnapján új darabbal, Kocsi Horváth Zsigmond „Zuleima” című drámájával nyitattik meg. Alkalmilag megemlítjük hogy Zuleima szerzőjének más sikerült színműve egy pár előadás után már régen várakozik a' napazaz színvilág újabb látására, ha nem örkődik talán e' fölött is a' részrehajlás vas kezé. Némelyek méltatlankodásnak állítják, hogy Petőfy „Tigris és hiéná” című drámája, mely a' fiatal költőt alkalmasint újabb s tán kedves oldalról tüntetendő fel, miután választványilag elfogadtatták, csak bérletfolyamban rendeltetett adati, midőn eddig nem ritkán külföldi silány művek több kedvezésben részesültek; mások meg nem e' miatt hanem önkéntes eltökélésből állítják származottnak a' darab visszavételét. — Van egy eszme, melytől még tán koporsóban is borsózik hátunk: t. i. színholtan eltemetvén! ez iszonyu dolog képezeletileg is megrázza egész lényegünket; s ámbár most az élet terén teendőkkel annyira elfoglaltatunk, hogy siri lakunkról futólag is alig gondolkozunk, nem mulasztatjuk el még is minden alkalommal arra figyelmeztetni honosinkat hogy másodsor élni ne kívánjanak, azaz: csak valódi holtan temetessék el magokat. Fájdalom! jelen körülményink közt azt kell gyanítanunk, hogy köztünk eddig ellenkezőleg történt, s gyanunk még erősül akkor, ha életutáni szereltesünk rendét összehasonlítjuk Franciaországéval, hol szorosabb örkődés mellett 1833 óta 91 színholtat földözött fel, kik közül 35 koporsóba szegeztetéskor, 13 szorgalmas ápolás következtében ébredt fel, 7 tet a' temetési dűbörgés rászórt tálvala föl, borzasztó álmából; 9 halottlőtölteteskör túszurás miatt, 5 a' koporsói zárt légben fúldoklás által jött életre; végre 19 a' temetés történetes elhalasztása miatt és csupán 6 szándékos késleltetés csak a' dologra fordított kevesebb gond miatt nem történnék; de hány végrehette már kinosan siri életét! Halottas-házak mikor érkezik el jótékony hatástok, holott egy pár ember megemeltt élete is kárpótlást nyújtana a' felebarátai szeretet költséggáldozatiért? — Naplórovatunkban ovakodni szeretünk időtöközölő collegialis vitátozamban hogy gyáván hallgatni ne látszassunk egy berzenkedő szavara, Iszer mindenkorra kimondjuk véleményünket: A' pesti hírlap újdonságiróját viszketeleple meg, ki akkor is elmenekedni vél ha cycus helyett cyprust mond — sejtelmünk szerint fel fog indulni ha ez időtlen szülöttét saját névén kereszteljük; furesa hogy utóbbi hánykolódási közt azon is tépelődik, hogy megjegyzésünk egy hétig készült; mintha bizonyót felboszantani erőtetésbe kerülne! ily sinylódó iránt mi irgalmat érzünk inkább mint irigységet.

Spanyolország.

Midőn mart. 17-ken a' cortes ülései felfüggesztettek, a' cortespalota órsége megszorítottatott s élire Mazaredo főkapitány lón állítva; a' cortestagok azonban egysz esendben oszlottak szét. Már ugyszólván bizonyos, hogy a' követkamra, melyben a' többség világosan az új katonai természetű miniszterium ellen nyilatkozik, el fog oszlatni. Az új miniszterség következő nap (18k.) nyilatkozványt bocsátott ki, melyben állittatik, miszerint az időszi sajtó s ennek rágalmaszai az egész országot összezavarták s a' trónt és alkotványt közromlással fenyegetik. Ezen veszélyekkel akarnak a' királynő, mint a' statuserdekek állandó képviselője által tanácsába hitt férfiak szembeszáltnak, a' rend elleneivel megvinni, míg ezek le nem győztelnek, a' megzavart egyensúlyt a' stathatalmak közt ismét helyreállítani s az ország esendét, trón iránti kegyelet, s alkotvány iránti tiszteletet széles alapra tenni s megerősíteni. „A' mostani kabinet, a' képviselői rendszerhez hajolva s azt eselszövény és megvesztegetés kezeiben látva, megszabadítani akarja, midőn azt erkölcsösebb teszi; a' trón — Spanyolország e' legrégebb s legnépesebb irántévény iránt vallási tisztelettel viseltetve, gyámolítani fogja ezt, jogai szabad gyakorlatában s közzvélemény előtt az őt illető fokon fentartva; nem fogja túrni, hogy a' pártok mérges nyilai egész a' trónig hassanak. A' század szülötte levén, nem utasítja ezen kabinet a' reformokat vissza, csak azon működik szorgalmasan, hogy a' legujabb érdekek állandókká tésensenek, egyszersmind azonban a' spanyol jellemre történet s hagyomány által leszármazott gondolkozást is tiszteletben fogja tartani. Annak hódolva, mit a' spanyolok folyvást tisztelték, örkődni fog, hogy a' kathol. isteni szolgálat s pap-

ság iránti gondolkodás valósággyá legyen. A' kormányzásban erkölcsiséget, takarékoságot, rendet, erélyes s gyors végrehajtást fogja tenni eljárás alapul. Ha a' kabinet valamely rendszabály által alkotvány szerű hatalmu korlátit túlhaladni találna, a' cortesnek e' részben jelentést téve, a' közhatározatnak hódoland.” Mind ennek teljesítésére azonban mindenek előtt a' stathatalmat szükség megerősíteni s e' czél-elérés végett a' kabinet semmi üdvös rendszabálytól nem irtózkodik, bármily keménynek fogna is az látszani, semmi rendellenesség, semmi esendháborítási kísérlet nem marad büntetetlen. Engedelmetlen tisztek tüstint letéttetnek és szükség esetében meg is büntetettnek. Minden pontra nézve gyors engedelmisséget eszközöndő, számos rendezett hű hadsereg támaszkodik a' kabinet, továbbá a' nemzet bölcseségére s azon erőre, melyet neki szilárd alapzatu szent czélja biztosít. — E' nyilatkozványhoz még egy más az öszses miniszterségtől származott s királyilag aláírt rendelet is van csatolva, mely ama botrányos visszaélések elnyomatására czéloz, miket állítólag a' sajtó követett el eddigelő. E' rendelet szerint a' királynő s kir. család, az idegen hatalmak s ezek családai, vagy az alkotvány és országos törvények, vagy a' kir. előjogok szabad gyakorlása, vagy e' rendelet ellen tett megtámadások, mielőtt ez utóbbi fölött a' cortes véleménye kimondatnék, az illető lapnak tüstinti egész elnyomatásával rovatnak meg. Ideiglenes elnyomatással a' statusisztek ellen akár magányéltöket, akár hivatali foglalkozásukat illetőleg, intézett megtámadások, s a' kormány rendszabályinak megvetésére, vagy ezek irányábani engedelmetlenségre czéloz kísérletek büntetettnek. Felelős szerkesztője valamely lapnak, mely elnyomatik vagy felfüggesztetik, semmi egyéb közleményt nem írhat alá, míg a' cortes itéletet nem hoz a' vád alatt levő tény fölött. — Ezen rendelet — ugymond a' Journal des Débats — csak annyi, mint a' sajtószabadság eltörlése.

Mart. 20kai madridi hírek szerint az ellenzéki lapok (a' 18kai rendelet ellen ovást téve) öszszesen kijelenték, miképp megjelenéseket felfüggesztik. Csak a' „Tiempo” jelenik meg folyvást. A' „Heraldo” és „Castellano” pártját fogják a' miniszteriumnak s nyakrafőre dicsérik s a' 18kai nyilatkozványban szilárd hangulatot és szabadelvű gondolkozásmódot találnak. Az „Universal” szerint Narvaez az órségi tiszteket fogadván kijelenté, hogy a' kormányt tróngyámolítás végett ragadá ismét kezébe s e' mellett erősen szemé a' hadseregére. Az „Universal” tiltakozik ez ellen, megjegyezvén, miképp a' cortes többsége s kevesebbsége, a' conservativ ellenzéksajtó (?) a' progressista párti sajtó, a' spanyol nép, szóval az egész világ olly monarchicus mint Narvaez, s ezenkívül nagyobb barátja az alkotványnak. Madrid 20kán nyugott volt.

Anglia.

Irlandból érkező tudósítások mindinkább szomorúan hangzanak. A' gyilkolási dűh ugyszólván vérré vált már az elvadított népben s többé már nem politikai vagy vallási okok, mik a' gyilkolásokat előidéztek; mert ezek a' katolikusokat ugy mint repealistákat, protestansokat ugy mint orangistákat érik; sőt legtöbb esetben magányboszu az indítóok, s legyőzhetlen gyűlölete a' birtoktalanoknak a' birtokosak ellen. Így e' napokban egy Cawick nevű kathol. békebíró Clare grófságban törvényszékéről hazatértében agyonlövetett. Más részről, az igaz, olly nagy az inség, hogy például a' waterfordi Chronicle, midőn jelenik, hogy egy kormánytszt kukoriczát árul olesón a' városban, egyszersmind fájdalmasan hozzáteszi: „ez ugyan jó hir a' lakosokra nézve; de mit használ jutányosb gabnaár, mit használ más egyénekn csekélyebb ára, ha pénzünk nincs azokat megvehetni?” — Ezen inséges helyzete az ír népnek alkalmas szolgáltatott Grey grófnak (előbb Howick lord whig s hadminiszternek) mart. 23n a' felsőházban egy felirást indítványozni a' királynőhez azon kérelemmel: gondoskodjék ő felsége kormánya rendszabályokról, mik az ír nép helyzetében valóságos, állandó javulást idézzenek elő. Hasonló indítványt fog husvéti ünnepek után Russell lord az alsóházban tenni. A' nemes gróf a' felsőházban kimutatni iparkodék, miképp a' belügyi statustikár nem rég elismeré, hogy Irlandot ugyan angol sergek megszállva tartják, de nem Anglia által kormányoztatik; miképp az 1800. évi unio csak az unio előtt létezett régi balkormányzást állítá vissza újabb formában; miképp minden brit miniszterium, a' helyett hogy Irland nagy honi segédforrásit kifejlesztette volna, folyton csak palliativ szereket használgat, s majd pénzzeli gyámolítást, majd kényszerítő rendszabályokat: hogy ennélfogva nagyon szükséges egy újabb rendszer elfogadtatása.

Mart. 20kai alsóházi ülésben Borthwick az Oregon-ügyet hozá szőnyegre, kérdezvén: vajjon a' kormány szándékozik e' az e' tárgyra vonatkozó diplomatikai levelezést előterjeszteni. Kérdő szükségesnek véli a' kormány határozott választ s illetőleg nyilatkozását e' tárgyban, miután az amerikaiak igényeiket olly magasra csigázzák. Peel Ró-

*) Minden e' czélra beküldendő pénzsegély elfogadására, lapjaiba igtatásra s rendeltetési helyre juttatására késznek nyilatkozik A' szerk.

bert: „Nem tartom szükségesnek a tisztelt tag által említett tárgyra nézve némi megjegyzéseket tenni. (Halljuk!) Egyáltalában azért szükségtelen a kérdéses ügy fölött nyilatkozni, (halljuk!) mert tökéletesen meg vagyok győződve, miszerint ő fölsége által a trónbeszédben használt kifejezést országunk státusfőrlainak az egyesült státusokban félre nem értették. (halljuk!) Nem hiszem, hogy a státusnak valami haszna lenne abból, ha a dolgok jelen helyzetében a kérdéses levelezést előterjesztenék 's ennél fogva nem is szándékozik a kormány ezt tenni; minthogy azonban egy részét e' levelezésnek az egyesült státusok kormányja a congressusban már előterjeszté, ezen rész előterjesztését nem akadályoztatom; egyébiránt ez esetben is alkalmaztatnia kell a szabálynak, miszerint a tanácskozássok bevégezte előtt az e' tárgyra vonatkozó okiratok elő nem terjeszthetők.“ Ezen nyilatkozat által ki volt elégitve Russell lord is 's hozzátevém, mikép ő maga részéről nem fog felvilágosításokat kérni a' dolog állapota felől, mielőtt a' tanácskozássok megnyugtató álláspontot nem nyernek, vagy Peel Róbert önkint nem leend kész az illető irományok előmutatására.

Franciaország.

A' ministerium a' parlamentreform-kérdésben győzött, a' kamra Remusat indítványát (a' kethivatalnokság összeférhetlenségét illetőleg követkamrai képviselőségre nézve) 232 szóval 184 ellen viszszautasítá. — Toulouseban béke-zavarás történt, mely felől egyébiránt Parisban mart. 19kén még csak sürgőnyi tudósítást bírtak. Rulhières tábornok, a' 10 hadosztály parancsnoka, ki épen Parisban tartózkodék, sebesen elutazott állomására. — Bugéaud hadi terve ismét változást szenvedett. Midőn Dsurdsurába vonulni akart 's mart. Skán néhány törzs meghódolásának elfogadása után, már az Iser jobb partján a' benhimii hidhoz érkezett, hallá: mikép az emir már délynyugatfelé indult 's egy törzsben ismét kegyetlen pusztítást követett el. Több hadláb indult az emir üldözésére, 's a' hartárvonalok megerősítésére. Abdelkader utóbbi időben két követett küldött levelekkel Algirba, kik utközben a' marsal kormányzóval találkoztak, elszedé tőlök az irományokat, 's szó nélkül bocsátotta el őket. A' Journal des Débats ugy vélekedik, miszerint az emir csak ámitni akarja a' kabylokat, mert bizonyossá teszi őket, hogy Franciaországgal alku-dozásban áll, kormányzékét köztök ütendi föl 's földitársuk Ben Salem leányát nőül veszi. A' marokkai határszélén is kedvezőbb lón a' néphangulat. Midőn Cavaignac tábornok Malujánál megjelent, a' benisenassenek 's angadiak egy nagy tanácskozást tartottak Usdában, melyben elhatározták el nem tűrni, hogy Bu Hamdi a' marokkai birtokról behorhanásokat tegyen a' francziába. Cavaignac előre tudósítatá a' törzseket, mikép semmi ellenséges tervet nem ápol ellenök 's hadserge szigorú fegyelmet tart. Ez jó benyomást tón. Abdelkader foglyáiból, kik tanyáján tartózkodnak, nem rég egyik ellillant. Ezen foglyok a' nomad élet folytonos idestova hurczolkodásai miatt igen sokat szenvednek, mert a' ki betegség vagy gyöngeség miatt elmarad, kegyelem nélkül lefejeztetik.

Mart. 19kei pairkamrai ülésben Montalembert gróf a' titkos költségek fölötti törvény folytában a' lengyel ügyet hozván szőnyegre, Guizot a' követkamrában mondottakat ismételé, miszerint ugyanis a' kormány a' lengyel ü-

gyekbe semmikép nem avatkozik. Ő a' mostani állapotot bevégeztnek találta 's olyanul kell azt elismernie. Kormányok nem bocsátkozhatnak szívömlengésekre, ha egyszersmind el nem szányvák, minden erejüket a' dolog kivételére fordítani; de hisz maga Montalembert ur sem kívánja, hogy a' kormány közbelépjen. A' szánalom és sajnálatban, mit szóló kifejezett, mindenik osztja, de azért nem lehet az egyszersmind a' eselekvés sinórmértékeül venni. Az ellenzék ringathatja magát éreményekben; a' kormánynak mindenk előtt az ország érdekeit, eselekvése követkevényeit 's a' népjogot kell szemelőtt tartania. Ezek az indokok, mik a' kormányt vezetik, 's mikben hallgatag az ellenzék is megegyezik, mert soha ellenzék eljárását nem indítványozza. A' kormánytól önbecsülete kívánja, hogy mitse ígérjen, mit se szóljon egyebet, mint a' mit valóban tenni is hajlandó.

Az algiri Moniteur következőleg adja részletekben a' Camoi ezredes 's Abdelkader közt nem rég történt üzközetet. 7d. hó (mart.) 7kén Camoi ezredes az elabiai szálláson volt, midőn jelentést kapott, hogy az emirt onnan 4—5 lieunyi távolságban látták 's hogy tartózkodási helye az Alfás-okban lenne. Tüstint elindulási parancs lón kiadva, 's Jussuf tábornok is, ki Boghartól nem messze 500 lovasal tanyázott, e' felől tudósítva. 6 órakor a' hadláb már utban volt Birin felé. Ott Ben Jayával találkozott, ki kevéssel az előtt az exemir hadlábával összeütközvén, nem akadályozhatá meg, hogy az a' Maghen törzset meg ne támadja 's tökéletesen kipusztítsa. Erre nem sokára Si Ali Ben Melek részén egy hoszu sor-tévét 's juhót láttak, melyek sebesen elvonultak; az örkíséret számos lovasból állott. Camoi ezredes erre sebesen utnak indult egy könnyű hadláb-bal, mely tarisznyáit leoldá, 's két hegyi álgnyval, meg 150 lovasal De Noue ezredes vezérlete alatt. Másfél óra mulva már szemközt állt a' csapat Abdelkaderrel, ki eleinte egy időig megtámadásról gondolkodott, de miután sergünket szemle alá vevé, megfordult. E' pillanatban előcsapatul képződvén lovasaink, élénk tüzelés kezdődött, mely annál hevesebb lón, mert hadlábunk az emir örkíséretét helyéből kiszorítá. Midőn a' lovasság mintegy 3000 lépésnyi távolban állt, ügetve ment előre 's mintegy 500 rőt távolságban kardot rántának, 's a' esata megkezdették. Erre csakhamar futásnak eredtek Abdelkader lovasai — magok után hagyván az előcsapatot számos tevél 's egyéb teherhordó állatokkal, nyájakkal 'stb. Egy időig rendbe iparkodtak magokat amazok szedni 's a' tevéket, melyek nevezetes szákmányt Agha Suras nőivel együtt vittének, megszábadítani, de ez nem sikerült nekik. A' Dzsedid 's Ben Auda vezérlette csapat szinte elvált tőlök 's délfelé iramlott. Az ekkép hinárban hagyott mintegy 150 lovasra leolvadt résznek nem maradt egyéb hátra mint magát feláldozni 's főnek elsőkörsre utat nyitni. Sokan hulltanak el közülök 's vereségök tökéletesnek mondható. Embereink öt órai hoszsas küzdelem után Ben Nahrba érkeztek meg 's lovaink, a' sok megerőtetés alatt egészen kimerülvén, nem bírtak már tovább haladni. De Noue alezredes lovasságát egy magasongyűjtő össze, honnan a' zavart sorokban megfutamlott ellent kémelhetté 's egyszersmind láthatná, mint siet segedelmére olykorollykor gyorsított haladással a' gyalogság. Délután 1 órakor volt vége az ütközetnek 's 8 órakor az összes sereg a' birini szálláson volt. Azon nap a' gyalogság tizenegy lieunyt haladott — ivóvizet sehohsem találva. Ezen ütközet eredménye

nyei igen fényesek. A' hasamek agája Mohammed Ben Ad-da megöletett; Dzsedid 's Berkani megsebesültek; 70 férfi maradt az emir hadtestéből a' küzdhelyen, 's a' francziák 250 szerszamos lovat, 1000 tevét 's 2500 szarvasmarhát nyertek zsákmányul.

Az Algir tartomány számairai pótlékhitelék iránti véleményadásra megbízott választvány, az algiri viszonyokra nézve egy külön ministerium indítványozását határoza el.

A' Moniteur mart. 19kei száma egy királyi rendelvényt közöl, mely által a' nemzetörségnél aj egyenruha hozatik be.

Lengyelország.

Azon munkásság — így szól egy galicziai határszéli levél mart. 22kéről — mellyel a' cs. hatóságok Galicziában a' közzöllét helyreállítása körül fáradoznak, ezen országra nézve jobbívendőt ígér. Nem lesz tán érdektelen a' nevezett hatóságok által a' kormány elibe terjesztett javaslatokat említeni, mert ezek némikép mutatják azon szellemet, melly szerint bannak nálunk olly tartománnyal, hol kevés nap előtt lázadás 's forradalom által a' kormány 's egész státusszövetség veszélyezteték. Ha jól vagyok értesítve, a' tett javaslatok köv. lényeges pontokból állnak: bünbocsánat minden politikai vétkesnek, kivéve a' legutóbbi fölkelés főnökeit 's kolomposit 's pedig egész az 1830d. évig viszhazható bünbocsánat; 2) tartományi rendőrség behozatala, némileg a' porosz rendőrség szerint 's általánfogva minden fölségi jog-gyakorlás maga a' status által; ennélfogva; 3) fejedelmi statusorganumok (létegek) behozatása egész az első bíróságig 's megállapíttatása egy hathatós ellenőrségnél a' tisztviselőség elerkölestelenülése ellen; 4) derek polgárrend-alakítás 's kifejtése, iparemelés, a' Lengyelországban dühöngő uzsora hathatós megszorítása, kereskedés-emelés, a' visztulái 's dneperi hajózás pártolása, az utóbbi folyamok szabályoztatása 's kölcsönbankok létesítése által; 5) a' néperkölesítés emelése, újabb népiskolák alapítása 's a' már fenállóknak javítandó elrendezése, az urbér eltörlése 'stb. Ez utóbbinak föltétlen megszüntetése egyébiránt nem ajánlatos; mert így Galicziában egy részben a' nem vétkes a' vétessel egyiránt szenvedne, más részben pedig ez által a' bírodalom nagy részére veszélyes előzvény állíttaték föl. Nem csekély fogna lenni a' megrendülés, melly a' fenálló birtokviszonyokat e' rendszabály következtiben érné, miután léteznek egyes uradalmak, hol az évenkinti robotnapok száma 80—90 ezerig rug, mi, csak 10 krjával számítva egy robotnapot, 15 ezer ft. évenkinti jövedelmet ad, vagy több mint 500 ezer ft. tőkével fölér. —

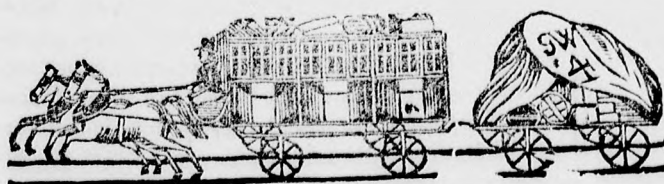
Mart. 2kén Posenbe érkezett hírek szerint Potocki földbirtokos halálra ítélvén, a' végrehajtás f. hó 17kén történt meg Siedleében, délutáni 3 órakor.

A' poseni hírlap következő tudósítványt közöl: „Miután a' szabad közlekedés korlátoztatása, mellyet a' f. hónap 6kán kelt jelentésünk szerint elhatároztánk, ezenem ismét megszűnik, csak a' Tegyerhordási tilalom marad fen 's a' kö-zönség figyelmessé tételik, miszerint az órállók felszólításnak vonakodás nélkül engedelmessékedjék, minthogy ezek felhatalmaztatvák engedelmselenség vagy ellenállási kísérlet esetében használni fegyvereiket. Posen, mart. 24. 1846. (Aláírások).“

28ik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1846.

Kilenczedik részlet-fizetés a' pozsony-nagyszombati első magyar vasutvállalat első-ségi részvényeitől.

Nevezett vállalat igazgatósága a' kilenczedik 10 pctes részlet-fizetés, vagyis minden részvénytől 20 pgóft beszederetését elhatározván, határnapul

1846ki május 1jére eső pénteket

tüzte ki.

Minden e' határnap után történendő fizetésekre nézve késedelmi kamat fejében 6% állapíttatott meg 's ha még is valamely tartozás az alapszabályilag meghatározott véghatárnapig, vagyis

legfőlebb 1846ki július 1jeig

e nem rovatnék, az illető részvénynek a' társaság könyvéből kitoröltetése mellett a' lmar eddig történt fizetések is a' társaság tulajdonaul fognak tekintetni.

Fizethetni Pozsonyban e' vállalat középponti hivatalánál, valamint Bécsben a' cs. k. szab. éjszaki vasut pénztáránál.

Pozsony, martius 23án 1846.

A' pozsony-nagyszombati első magyar vasutvállalat részéről.

Kohlmann H. titoknok.

Kampmüller Ferencz s. k. igazgató.

Zechmeister G. s. k. igazgató. 3—3

A' gőzösök indulása 1846ik évi apr. hónapban.

Pestről Bécsig, naponként reggeli 7 órakor.
 „ Drenkováig minden vasárnap Tittelnéli kikötéssel ugy le- mint felfelé továbbá minden szerdán.
 „ Zimonyig, Eszékneli kikötéssel ugy le- mint fölfelé, minden csütörtökön.
 Az alsó gőzösök indulási ideje reggeli 5 óra.
 Közbejövő változások külön fognak tudomásul adatni.
 Pest, april. 1jén 1846. Gőzhajózási hivatal. 3—8

Bosco a' budal várszínházban 3 előadásra szerződött, u. m. folyó hó 14, 17, 's 19kére, mellyek mindenike esti 7 órakor kezdődik, jegyeket ez előadásokra válthatni 13kán reggeli 9 óráig délutáni 6 óráig a' színházi pénztárnál. Kö-zönsége a' hívésnek bizonyosan nem fog hiányzani, mert a' budaiak is szeretik a' tündérképeket.

Birtok-eladási hirdetvény. Tek. Zemplén megye Mád városában szabad telken helyezett kényelmes szobákból álló köház alatta levő boltozat pinczeházzal, istállókkal, borházzal, vinezelléri lakkal, két udvari kerttel, 100 hordóra való pinczével, ugyane város határában fekvő 60 kápás első osztályu szabad szőlő birtok örökösen eladóvá tétetvén, a' venni szándékozők bővebb tudósítás végett kéretnek magukat Mád-on akár személyesen, akár bérmentes levelek által tek. Draveczy Ferencz urnál jelenteni. —

1—3

Dunavizáltás: aprilis 6án 10' 9" 0" az 0 felett.